

Economisch-Statistische Berichten

ALGEMEEN WEEKBLAD VOOR HANDEL, NIJVERHEID, FINANCIËN EN VERKEER
UITGAVE VAN HET INSTITUUT VOOR ECONOMISCHE GESCHRIFTEN

4^E JAARGANG

WOENSDAG 19 FEBRUARI 1919

No. 164

INHOUD

	Blz.
DE NEDERLANDSCHE NIJVERHEID IN HET LAATSTE OORLOGS- JAAR door <i>Ir. H. Steketee</i>	174
Het Vraagstuk der Goudproductie door <i>Prof. Mr. G. W. J. Bruins</i>	175
The Commission for Relief in Belgium door <i>Jan Schilthuis</i>	177
Index-cijfers	180
Het Uitvoerverbod van Rubber uit Nederlandsch-Indië door <i>Mr. A. G. N. Swart</i>	181
AANTEKENINGEN:	
Gemeentelijk Credietpapier	183
De Amerikaansche milliarden nota	183
De internationale financiële positie van Amerika na den oorlog	183
Platina in 1918	184
BOEKAANKONDIGING:	
Economisch-Historisch Jaarboek, Vierde deel, 1918 ..	185
J. M. L. Saunders: De Economische positie van Den Helder door <i>H. Blink</i>	185
F. M. Knobel: De Beroepsconsul	186
REGERINGSMAATREGELEN OP HANDELSGEBIED	187
MAANDCIJFERS:	
Rijkspostspaarbank	187
Nederlandsche Handelsstatistiek	187
STATISTIEKEN EN OVERZICHTEN	
Geldkoersen. Effectenbeurzen.	190—196
Wisselkoersen. Goederenhandel.	
Bankstaten. Verkeerswezen.	

INSTITUUT**VOOR ECONOMISCHE GESCHRIFTEN**Algemeen Secretaris: *Mr. G. W. J. Bruins.***WEEKBLAD ECONOMISCH-STATISTISCHE BERICHTEN**Secretaris-Redacteur: *G. E. Huffnagel.*

Secretariaat: *Pieter de Hooghweg 122, Rotterdam.*
Aangeteekende stukken: *Bijkantoor Ruijge Plaatweg 37.*
Telef. Nr. 3000. Telegr.adres: *Economisch Instituut.*
Postcheque en girorekening *Rotterdam No. 8408.*

Abonnementsprijs voor het weekblad franco p. p.
in Nederland f 15,—. Buitenland en Koloniën f 17,—
per jaar. Losse nummers 30 cents.

Leden en donateurs van het Instituut ontvangen het
weekblad gratis.

De verdere publicaties van het Instituut uitgaande
ontvangen de abonné's, leden en donateurs kosteloos,
voor zoover daaromtrent niet anders wordt beslist.

Advertentiën f 0,35 per regel. Plaatsing bij abonne-
ment volgens tarief. Administratie van abonnementen
en advertenties: *Nijgh & van Ditmar's Uitgevers-
Maatschappij, Rotterdam, Amsterdam, 's-Gravenhage.*

17 FEBRUARI 1919.

Na de flinke ontspanning, waarvan reeds in het
vorige bericht melding gemaakt kon worden, is de
verruiming van de geldmarkt gedurende de afgeloop-
pen week verder gering gebleven. De prolongatierente
bleef op dezelfde hoogte noteeren en toonde den laat-
sten beursdag zelfs eenige neiging tot stijgen. Daaren-
tegen was particulier eerder lager en konden enkele

postjes prima wissels ten slotte voor 3¼ pCt. onder-
gebracht worden.

Het onderscheid, dat in den laatsten tijd op de
discontomarkt gemaakt werd tusschen Gemeente-
wissels en handelspapier, is deze week nog grooter
geworden, doordat de Nederlandsche Bank bepaald
heeft, dat door haar van af 1 April a.s. gemeente-
wissels alleen genomen zullen worden tot het promes-
sendisconto; deze aangelegenheid wordt verder behan-
deld in de rubriek „Aanteekeningen”. Heden konden
de gemeente-wissels, bij een particulier disconto van
3½ pCt. voor handelspapier, niet anders dan voor
4¼ pCt. plaatsing vinden.

* * *

De veranderingen in den weekstaat van de Neder-
landsche Bank zijn deze week grooter dan in dien van
de vorige week. De grootste veranderingen zijn ont-
staan door de verrekeningen van de schatkist, maar
ook de terugbetalingen van de markt op de, de vorige
week opgenomen gelden, waren niet onbelangrijk.

Door de regeering werd afgelost een bedrag van
120 millioen schatkistpapier; hierdoor en door andere
betalingen, werd haar tegoed, dat de vorige week
116 millioen beliep, omgezet in een schuld van ruim
13 millioen.

De vermindering van de binnenlandsche wissels be-
droeg in het geheel 130 millioen, zoodat door anderen
nog 10 millioen werden terugbetaald. Verder werden
van de in de vorige week gesloten beleeningen en voor-
schotten ad 80 millioen, deze week weder 80 millioen
afgelost.

Door een en ander verminderde de omloop van
bankbiljetten met 21 millioen en het tegoed in reke-
ning-courant van anderen met 13 millioen, terwijl ook
de goudvoorraad met 7 millioen terugliep.

* * *

Er heerschte de afgelopen week en ook heden
weder eens een buitengewoon flauwe stemming voor
Marken en Oostenr. Kronen. De aanleiding hiertoe
gaven de berichten over afstempeling van de bank-
biljetten, waartoe men in de verschillende staten van
de voormalige Oostenrijksch-Hongaarsche monarchie
wil overgaan. Hierdoor ontstond een buitengewoon
aanbod van Kronenbankpapier, dat hier te lande naar
schatting tot een bedrag van meerdere honderden
millioenen Kronen gehouden wordt en waardoor eerst
chèque Weenen en later ook chèque Berlijn werd mede-
gesleept. Heden werd Weenen tot 11.85 en Berlijn tot
25.90 afgedaan.

DE NEDERLANDSCHE NIJVERHEID IN HET LAATSTE OORLOGSJAAR.

Niettegenstaande een vrijwel algemeene vermindering van den omzet, gepaard met een onrustbarende stijging der bedrijfskosten, mag toch veilig aangenomen worden, dat het meerendeel der Nederlandsche industrieën in 1918 bevredigende winsten heeft gemaakt. Dat verschijnsel zal uitsluitend te danken zijn aan de zeer loonnende prijzen, die men, wegens toenemende schaarschte, voor de productie kon bedingen. In het begin van den oorlog bleef de prijsverhoging vrijwel gelijken tred houden met de stijging der productiekosten. Maar de groote onzekerheid ten aanzien van toekomstige verhoudingen en de voortdurende vraag van de zijde der afnemers leidden er toe, dat de winstmarge tot een ongekende hoogte kon opgevoerd worden. Het kan niet ontkend worden, dat van deze gelegenheid wel eens misbruik is gemaakt. Er zijn ongetwijfeld fabrikanten, die hun afnemers uit oorlogstijd nimmer terug zullen zien, en zulks op goede gronden. Maar anderzijds mag niet uit het oog worden verloren, dat aan de Nederlandsche nijverheid in het algemeen de groote verdienste toekomt, dat zij zich aanstonds aan de gewijzigde omstandigheden heeft aangepast en onder uiterst lastige omstandigheden haar bedrijven en haar arbeidskrachten aan den gang heeft gehouden. Welke moeilijkheden, in onafgebroken reeks van groote verscheidenheid, daarbij overwonnen moesten worden, kan een buitenstaander nauwelijks beseffen. Terwijl de kans op een algeheele stopzetting van het bedrijf iederen ondernemer bijkans voortdurend bleef bedreigen. N.O.T. en N.U.M.; zwarte lijsten van Oost en West, Kodibu en Rijkskantoren waren afwisselend toeverlaat en nachtmerrie, maar lieten hun onvrijwillige klanten nimmer met rust.

De aanvoer van grondstoffen uit het buitenland hield in 1918 nagenoeg geheel op. Van overzee kwamen ten slotte niets meer; de Deutsche aanvoer bleef wel in beperkte mate doorgaan, maar van sommige onmisbare artikelen als ijzer en staal werd op verre na niet geleverd wat, tegen zware compensaties onzerzijds, was toegezegd. Ook de brandstoffenvoorziening bleef onzeker, terwijl de prijzen een buitensporige hoogte bereikten. Dank zij de gelukkige werking van het Centraal Verrekenkantoor voor Brandstoffen kon een gemiddelde kolenprijs van f 50 tot f 60 per ton gehandhaafd blijven, niettegenstaande voor de Deutsche kolen ten slotte meer dan f 100 per ton, ruim het tienvoudige van de prijzen vóór den oorlog, betaald moest worden.

Geen wonder, dat bij dergelijke bezwaren in de voorziening van grond- en hulpstoffen, gepaard met een prijsstijging van alle benodigdheden, de stilstand en opheffing van fabrieken onrustbarende verhoudingen aannam. Het aantal fabrieksinrichtingen, dat onder den hamer kwam, overtreft dan ook verre de cijfers van vroegere jaren. Onderstaand staatje, dat een overzicht geeft alleen van de veilingen, die in de groote bladen werden aangekondigd, biedt tevens een aanwijzing, welke soort van bedrijven den strijd om het bestaan klaarblijkelijk niet vol konden houden:

	1917	1918
stoomtimmerfabrieken	9	12
olieslagerijen	1	5
kleine scheepswerven	4	2
steenfabrieken	3	3
bierbrouwerijen	1	4
wasscherijen	3	5
groentendrogerijen	0	2
kleine machinefabrieken	9	9
steenhouwerijen	2	0
stroocartonfabrieken	2	0
diamantslijperijen	1	1
andere bedrijven	14	37
totaal	49	80

Bij de meeste dezer zal het algeheel gebrek aan grondstoffen wel de naaste aanleiding tot opheffing zijn geweest. Ook de stilstand in de bouwbedrijven heeft kennelijk zijn invloed doen gelden. Ten aanzien van de groentendrogerijen meer de naderende vrede, die aan deze talrijke oorlogsbedrijven hun bestaansreden vrijwel geheel zou ontnemen. Meerdere ondernemingen van dezen aard worden thans voor andere doeleinden omgebouwd.

Het ligt voor de hand, dat onder dergelijke ongunstige omstandigheden ook de verdere ontwikkeling der nijverheid nagenoeg tot stilstand kwam. Vooral het jaar 1917 kenmerkte zich door een opgewekt leven op dit gebied, tal van nieuwe fabrieken werden opgericht, bestaande uitgebreid en naar omstandigheden gewijzigd, het gebruik van elektrische drijfkracht, vooral in de kleinere bedrijven, nam met reuzenschreden toe. Het jaar 1918 vertoont echter een belangrijken teruggang, zelfs in die mate, dat veilig aangenomen kan worden, dat het aantal nieuwe bedrijven en uitbreidingen van bestaande kleiner is geweest dan in normale jaren vóór den oorlog. Waarbij nog in overweging moet worden genomen, dat de plannen veelal reeds van 1917 of vroeger dateerden, maar wegens allerlei vertragingen eerst dit jaar tot uitvoering kwamen.

Voor zoover zulks te beoordeelen valt, zijn de meeste fabrieken, die in 1918 werden opgericht, van beperkten omvang en moeten tot de kleinindustrie worden gerekend. De toenemende schaarschte aan allerlei gebruiksartikelen, die vroeger tegen lage prijzen uit het buitenland werden ingevoerd, heeft er toe geleid, dat de vervaardiging hier te lande werd ondernomen. Dikwijls was het een importeur of een handelaar in deze artikelen, die tot de overtuiging kwam, dat hij thans met voordeel zelf kon maken, wat het buitenland hem niet meer leverde. Zijn kennis van het artikel en zijn relaties met de afnemers stelden hem in staat om het bedrijf aanstonds op een gezonden grondslag op te zetten. Als regel was in een dergelijk geval het noodige bedrijfskapitaal gemakkelijk genoeg te verkrijgen. Op deze wijze zijn in den loop van 1918 nog meerdere kleine fabrieken o.a. van metaalwaren, houten gebruiksartikelen, confectiegoederen en dergelijke tot stand gekomen.

Onder de plannen van grooteren opzet moeten in de eerste plaats de bruinkoolontginningen in Zuid-Limburg genoemd worden, hoewel deze feitelijk uit 1917 dagteekenen. Maar eerst in het afgelopen jaar werd de productie van beteekenis en leerde men deze noodbrandstof, die aanvankelijk met den grootsten tegenzin ontvangen werd, in tal van bedrijven met voordeel verstoffen. Dank zij de zeer voordeelige exploitatie, die gelegenheid gaf om ongeveer 100 pCt. winst op den kostprijs te maken, wisten de ondernemers de productie zoodanig op te voeren, dat een belangrijke aanvulling van het schrale brandstoffenrantsoen der industrie verkregen werd.

Ook andere delfstoffen van ons, in dat opzicht wel misdeelde land, mochten zich in de daadwerkelijke belangstelling verheugen. Een kapitaalcrachtige combinatie werd gevormd, die met de exploitatie der steenzoutlagen in Twente een aanvang maakte. Zelfs de fosforiet-knollen in de omgeving van Ootmarsum werden uit hun rust opgeschrikt om na vermaling tot poeder in het tekort aan fosforzuurhoudende meststoffen te voorzien.

In dit verband mogen ook de grootsche plannen vermeld worden om de stikstof uit de lucht te binden. Aanvankelijk was het de bedoeling om aan een der groote elektrische centrales een kalkstikstofindustrie volgens Duitsch systeem te verbinden. Dat plan is echter op den achtergrond geraakt door een nieuwe werkwijze van Nederlandsche vinding. Te Dordrecht wordt thans een grootbedrijf gesticht, dat met belangrijke Regeeringssteun de binding van luchtstikstof ter hand zal nemen. Vóór den oorlog zou een derge-

lijke ondersteuning van het particuliere initiatief door geen Regeering hier te lande ondernomen zijn. Maar ook in dat opzicht zijn de tijden wel veranderd. „Bevordering van de productie” is in het laatste jaar een machtwoord geworden, dat andere beproefde leuzen op den achtergrond heeft gedrongen. Bij de stikstofbindingsindustrie bepaalt de Regeeringssteun zich tot een gegarandeerde afname gedurende zes jaar van een gedeelte van het product tegen vooraf vastgestelde prijzen. Een andere grootindustrie in wording, het hoogovenbedrijf en walswerk, mag den Staat der Nederlanden als haar grootsten aandeelhouder beschouwen. Terwijl ten aanzien van enkele bedrijfstakken op het gebied van voedsel- en kledingvoorziening de overheidsbemoeiing zelfs zoo ver doorgevoerd is, dat een groot aantal fabrieken uitsluitend in loondienst voor de Regeering werkte. Met de meelfabrieken, feitelijk ook met eenige wolspinnerijen, was dat reeds vroeger het geval; in den loop van 1918 is daar een groot aantal confectiefabrieken bijgekomen, voor de Rijks-Kledingvoorziening werkende, en de aardappeldrogerijen in het Noorden des lands. Deze drogerijen, waarvan een zestal nieuw gebouwd werd, terwijl een dertig stuks in bestaande aardappelmeelfabrieken werden ingericht, leveren haar product tegen vaste prijzen aan de Regeering en krijgen bovendien 80 pCt. van de afschrijvingskosten der drooginstallaties vergoed.

In vroeger tijden was de industrie er niet bijster op gesteld om met de Regeering zaken te doen, laat staan in haar dienst te werken. Maar toen deze geleidelijk aan de belangrijkste grondstoffen en allerlei onmisbare benodigdheden als brandstoffen, bouwmaterialen, enz., geheel in handen kreeg, kwam men tot inkeer. Menige fabrikant heeft in het afgelopen jaar dankbaar de gelegenheid aangegrepen om in eenigerlei vorm voor de Regeering te gaan werken. Gewoonlijk wist men wel zoodanige voorwaarden te bedingen, dat er nog een bevredigende winst gemaakt kon worden. Bovendien kreeg men vrijwel de zekerheid om zoo lang mogelijk regelmatig in bedrijf te kunnen blijven.

Wie genoodzaakt was om geheel op eigen wien te drijven heeft in het afgelopen jaar zijn geld en beleid tot het uiterste moeten inspannen. Dikwijls moest samenwerking gezocht worden met andere ondernemingen in hetzelfde bedrijf om gemeenschappelijk bij de Regeering en allerlei crisisinstellingen voor opheffing of verzachting van beperkende voorschriften te pleiten. De leer van het isolement heeft in de nijverheid dan ook geheel afgedaan. Bijkans voor ieder bedrijf werden belangengemeenschappen in het leven geroepen voor zoover deze nog niet bestonden. Dikwijls in den vorm van een gewone vereeniging, ter behartiging van gemeenschappelijke belangen, maar in menig geval ook als kartel om de verkoopprijzen te regelen en zoo lang mogelijk na het uitbreken van den vrede op hetzelfde peil te handhaven. Daarnaast nam de concentratie in de nijverheid belangrijk toe. De samensmelting van eenige grootbedrijven tot verwerking van koolteerproducten, de oprichting der Maatschappij tot Exploitatie van Zeepfabrieken, de concentratie in de tapijtindustrie zijn enkele voorbeelden van dit verschijnsel. Vooral in de middenindustrie maakte ook de inkoopcoöperatie groote vorderingen. De kleinere ijzergieterijen, de oliefabrieken, de electro-technische installateurs, de loodgieters sloten zich aaneen om gemeenschappelijk hun grondstoffen te koopen, de bakkers stichtten hun eigen meelfabrieken, terwijl de Nederlandsche metaalindustrie een machtig inkooplichaam in het leven riep om allerlei materialen gemeenschappelijk te betrekken. Het zijn echte oorlogskinderen, deze coöperaties, maar de meesten zullen wel in stand blijven, ook bij herstel van den vrijen handel. Want in de komende jaren zal de Nederlandsche nijverheid van

ieder middel gebruik moeten maken, dat den kostprijs harer artikelen gunstig kan beïnvloeden.

Zooals het jaar 1918 in het teeken stond van de voordeelige prijzen, zal in 1919 en volgende jaren kostprijsbezuiniging de leus moeten zijn. De lage prijzen van vóór den oorlog keeren binnen afzienbaren tijd niet terug; de kosten van grondstoffen en transporten, de arbeidersloonen en allerlei onkosten zullen wellicht nimmer tot het vroegere peil dalen. Daartegenover staan overbodige kosten, die geheel of grotendeels bespaard kunnen worden. Deze beperken zich geenszins tot den inkoop der grondstoffen en den verkoop der artikelen. Aan de doelmatige inrichting van talrijke fabrieksbedrijven ontbreekt nog heel wat; de toepassing van hulpwerktuigen ter besparing van handenarbeid, de normalisatie van allerlei onderdeelen en benodigdheden, de rationeele arbeidssplitsing en maatregelen tot besparing van onnoodig tijdverlies kunnen nog een zeer belangrijke bezuiniging met zich brengen. Slechts door een streven in die richting zal de industrie een voor beide partijen bevredigende oplossing kunnen vinden voor het arbeidersvraagstuk. Zooals met toenemende duidelijkheid in het afgelopen jaar is gebleken, gaat het hier om levensbelangen.

De schrikbarende stijging der prijzen van alle behoeften leidde tot zeer belangrijke loonsverhoogingen in alle takken van nijverheid. De woelige Novemberdagen gaven nieuw voedsel aan de beweging voor den acht-urigen arbeidsdag; de krachtige vakvereenigingen der arbeiders maken met dreigend gebaar aanspraak op medezeggenschap in de bepaling der arbeidsvoorwaarden. Het mag in dit verband als een gelukkig verschijnsel worden aangemerkt, dat het collectieve arbeidscontract meer ingang vond. Voor eenige belangrijke bedrijven kwamen in 1918 dergelijke contracten tot stand. Terwijl het overleg van fabrikantenorganisatie met arbeidersorganisatie bijkans regel werd. Van weerszijden is daarbij heel wat beleid nodig en het mag zeker als een hoopvol toekomstverschijnsel beschouwd worden, dat beide partijen, niettegenstaande diepgaande, haast onoverkomelijke, meeningsverschillen, zoodoende dikwijls nader tot elkander kwamen. Maar niettemin blijven dreigende arbeidsconflicten aan de orde van den dag en ziet in dat opzicht de naaste toekomst der nijverheid er vrij donker uit. Toch is er alles aan gelegen, dat het fabriekswezen weer zoo spoedig mogelijk ongestoord op gang komt.

De vooruitzichten van de grondstoffenvoorziening zijn aanmerkelijk beter dan na het bekend worden van de aanvankelijk schrale uitkomsten der onderhandelingen te Londen verwacht mocht worden. Maar daarnaast begint het buitenland in bedenkelijke mate belang te stellen in den afzet van zijn nijverheidsproducten hier te lande. De vrees voor „dumping” blijkt allerminst denkbeeldig te zijn, al komt het gevaar voorloopig van een andere zijde dan men aanvankelijk algemeen verwachtte. Scherpe prijsdalingen in enkele artikelen zullen niet uit kunnen blijven. Wellicht leiden deze tot kostbare tegenmaatregelen, zelfs tot tijdelijken stilstand van sommige bedrijven. Maar tevens keert de industrie in normale banen terug. De jaren van voorspoed, die aan den oorlog voorafgingen, hebben voldoende bewezen, dat de Nederlandsche nijverheid zich met het buitenland kan meten. Het zal zeker niet aan den ondernemingsgeest en aan de zakenkennis van onze fabrikanten liggen, indien deze toestand zich niet spoedig herstelt.

H. STEKKEE.

HET VRAAGSTUK DER GOUDPRODUCTIE.

Het derde Engelsche rapport, waarbij thans een oogenblik zal worden stilgestaan, betreft de moeilijkheden, die zich op het gebied van de goudproductie hebben voorgedaan, een vraagstuk, waaraan reeds meer dan eens in deze kolommen aandacht is gewijd ¹⁾. In het nummer van 11 December 1918, blz. 1097, werden

laatstelijk verschillende stemmen uit Zuid-Afrika en de Vereenigde Staten weergegeven en werd tevens medegedeeld hoe de Engelsche regeering als gevolg van den van verschillende zijden en met name door het in Juli gevormd Committee of Gold Producers geöfenden aandrang, enkele maanden later was overgegaan tot het instellen van een speciale commissie aan welke opdracht werd gegeven „een onderzoek in te stellen naar den invloed van den oorlog op de goudproductie in het Britsche Rijk in het bijzonder met betrekking tot de verwerking van erts van laag gehalte, en naar de vraag in hoeverre het van nationaal belang is de voortzetting van de verwerking dezer erts te verzekeren en in het algemeen hoe de productie van goud kan worden bevorderd.” Voorzitter was Lord Inchcape, leden Sir Thomas Elliott, Sir Charles Addis en Mr. W. H. N. Goschen.

De commissie, die voor haar onderzoek een reeks van belanghebbenden en deskundigen raadpleegde, heeft thans in de laatste dagen van het afgelopen jaar in een kort en helder rapport haar meening uiteengezet. Wat de feiten betreft komt zij tot de volgende conclusies.

Neemt men de vierjarige oorlogsperiode als een geheel en vergelijkt men deze met de vier jaren laatst aan den oorlog voorafgaand, dan is de totale productie in het Britsche rijk in den oorlog niet gedaald. Van een ernstige daling blijkt gedurende den oorlog eerst in het jaar 1917. In 1917 was er, vergeleken met 1916, een achteruitgang in de totale productie van het Britsche rijk van £ 3.429.415, welk cijfer van 1917 op 1918 vermoedelijk verder zal stijgen tot een bedrag van ruim £ 4.600.000. Deze achteruitgang betreft alle productielanden, Zuid-Afrika en Australië in de eerste plaats. De achteruitgang in de Transvaal in 1917 was gevolg van een combinatie van tekort aan ontplofbare stoffen en aan arbeid, waarvan het tekort aan ontplofbare stoffen den meesten invloed had. In 1917 was een tekort aan arbeidskrachten, niet in hoofdzaak aan den oorlog toe te schrijven, de voornaamste oorzaak. De achteruitgang in Australië was in beide jaren normaal te achten en in hoofdzaak aan natuurlijke oorzaken toe te schrijven, versterkt echter door stijging der productiekosten en een geringere arbeidsprestatie, gevolg van den oorlog. Voorts is der commissie niet gebleken, dat tot het oogenblik van haar rapport in de Transvaal de verwerking van erts van laag gehalte in belangrijke mate had afgenomen, terwijl zij voorts als haar meening uitspreekt, dat, uitsluitend gezien van uit een oogpunt van goudproductie, de staking van de verwerking dezer erts ten voordeele van de verwerking van erts van hooger gehalte, niet binnen afzienbaren tijd de totale productie van het Britsche rijk belangrijk zal doen dalen, zoodat de voortzetting van het bedrijf in mijnen van laag gehalte, die thans geen winst meer zouden opleveren, uit nationaal oogpunt geen zaak van betekenis is.

Aan deze feitelijke conclusies verbindt de commissie vervolgens de principieele uitspraak, dat zij in beginsel niet bereid is eenige premie of subsidie voor te stellen met het doel de goudproductie in het Britsche rijk te bevorderen. „Gold being the standard of value no more can properly be paid for it than its value in currency”.

Deze principieele uitspraak wordt in het rapport nader uiteengezet in een betoog, dat, al bevat het ten slotte weinig nieuws, niettemin de verdienste heeft het vraagstuk op duidelijke wijze uiteen te zetten.

Bij de gehouden besprekingen had het Gold Producers' Committee medegedeeld, dat een subsidie van

¹⁾ Zie behalve het in den tekst genoemde artikel nog 1918, blz. 268, 350 en 495.

In het overzicht over de edele metalen in 1918, opgenomen in het nummer van 29 Januari j.l., vindt men bovendien enkele nadere cijfers over 1918.

12 s. 6 d. per standard ounce noodig zou zijn om de stijging in de productiekosten goed te maken, wat voor het geheele rijk een bedrag van ongeveer £ 7 miljoen zou uitmaken. Verdere achteruitgang in de productie zou hiermede stellig voorkomen zijn. Of de productie echter stijgen zou tot het niveau van voor den oorlog kon niet met zekerheid worden gezegd.

Daargelaten nog de onzekere resultaten acht de commissie een zoodanig subsidie fundamenteel onjuist. Goud is als waardestandaard aanvaard, omdat, door de werking van natuurlijke oorzaken, het in zoodanige hoeveelheden en tot zoodanige in andere goederen uitgedrukte productiekosten verkregen kan worden, dat het hierdoor een meer of minder stabiele waarde bezit. De waarde van het goud, uitgedrukt in goederen, wordt direct beïnvloed door de wetten van vraag en aanbod. Perioden van toenemende goudproductie, gevolg van de ontdekking van nieuwe goudafzettingen tegen lage kosten te exploiteeren, zijn gekenmerkt door een stijging in de prijzen van goederen. De uitputting van deze vindplaatsen is vergezeld geweest van een daling in den prijs der goederen.

Het doel van het door de goudproducenten verlangd subsidie is de productie mogelijk te maken van goud, dat anders, overeenkomstig de economische wetten van vraag en aanbod, niet zou worden geproduceerd. Andere omstandigheden buiten rekening gelaten, zou het gevolg hiervan dit zijn, dat de koopkracht van de totale wereldhoeveelheid aan goud naar verhouding zou dalen. De waarde, in goud uitgedrukt, van de goederen, waartegen het goud kan worden ingeruild, zou stijgen.

Ongetwijfeld is het wenschelijk, dat in Engeland een belangrijke goudvoorraad wordt aangehouden, maar de voornaamste functie dezer reserve is naar het oordeel der commissie, dat dit goud beschikbaar zal zijn voor export tot den standaardprijs, teneinde in tekorten op de betalingsbalans te kunnen voorzien. De commissie acht het volstrekt noodig een vrije goudmarkt te handhaven; het is echter duidelijk, dat het niet een zeer commercieel voorstel zou zijn zulks te doen en tegelijk £ 4 10s. 3d. te betalen voor een ounce goud ten einde het uit te voeren voor £ 3 17s. 10½d.

Wij kunnen — aldus vervolgt de commissie — onze goudreserves slechts handhaven indien de waarde van onzen export, zichtbaar en onzichtbaar, het totaal van onzen import overtreft. Als wij goud wenschen en het niet met winst kunnen produceeren, dan moeten wij in staat kunnen zijn diensten te bewijzen en met winst goederen te produceeren, welke elders door houders van goud worden verlangd, en moeten wij om dit te kunnen doen onze prijzen aanpassen aan de wereldprijzen.

Wij zullen niet in staat zijn het goud, dat wij ten koste van een subsidie verkregen hebben, te bewaren, wanneer onze betalingsbalans passief is, zoodat, behalve de aandeelhouders in goudmijnen, wier winst bovendien louter van tijdelijken aard zou zijn, de eenigen, die van het subsidie voordeel zouden hebben, de vreemde verkrijgers van het goud zouden zijn.

Ten slotte maakt de commissie in dit verband nog melding van een betoog van de Londensche Kamer van Koophandel, die als haar oordeel uitsprak, dat, waar met den vrede een snelle prijsval te verwachten zou zijn met zeer ernstige gevolgen voor de industrie, het in het algemeen belang zou zijn stappen te doen teneinde een te snellen prijsval tegen te gaan door de productie van goud op kosten van de belastingbetaler te bevorderen. De commissie beperkt zich tot de opmerking, dat zij noch de praemisse, noch de conclusie van het betoog aanvaardt.

Tot zoover de commissie, wier principieele conclusies buiten den kring der belanghebbenden weinig tegenspraak zullen ontmoeten. Op ondergeschikte punten kan verschil van meening bestaan. Zoo heeft het den schijn, of het betoog van de zijde der producenten, dat zij gedurende den oorlog niet steeds den

vollen prijs voor hun product hebben gekregen, door de commissie wel wat te gemakkelijk wordt terzijde gesteld. In het bovenaangehaald artikel in het nummer van 11 December j.l. werd reeds medegedeeld hoe van de zijde van de goudproducten werd betoogd, dat, hadden zij de vrije beschikking over hun product gehad, zij dit zouden hebben gevoerd naar landen als Spanje en de Vereenigde Staten, doch niet naar Engeland, welks valuta tegenover die der genoemde landen is gedeprimeerd te achten. Deze beschouwingen zijn, gelijk voor de hand lag, ook voor de commissie herhaald. De commissie merkt hiertegen op, dat de overeenkomst met de Bank of England den producenten de volle waarde garandeerde en dat zij deze overeenkomst in hun eigen belang hadden geaccepteerd, aangezien er buiten de Engelsche Bank gedurende den oorlog van geen vrije goudmarkt sprake was geweest. Terecht merkt the Economist op, dat hiermede de zaak niet is weerlegd. Integendeel deelt het blad op grond van verkregen inlichtingen mede, dat van de zijde der producenten reeds in het begin van den oorlog er op aangedrongen was hun toe te staan het goud direct naar Amerika te vervoeren. De Governor van de Bank of England had hiertegen opgemerkt, dat een dergelijke handelwijze als onvaderlandslievend zou zijn beschouwd, waarop de producenten zich er bij hadden nedergelegd. Waar ook een direct vervoer naar Amerika ten slotte aan de koers van het pond sterling ten goede zou zijn gekomen, was dit beroep op vaderlandsliefde niet geheel duidelijk geweest.

Intusschen, de hoofdzaak raakt dit niet en op de hoofdzaak bestaat, voorzover na te gaan, geen verschil van meening. Ook het ongeveer gelijktijdig verschenen rapport eener door de Amerikaansche regeering ingestelde commissie onder voorzitterschap van den heer Hennen Jennings komt blijkens een in the Economist van 18 Januari opgenomen resumé tot gelijken slotsom.

Als een niet officieele uitspraak werd in het meer genoemde artikel van 11 December j.l. melding gemaakt van een betoog van prof. Irving Fisher. Naast dezen kan nog worden gesteld prof. E. W. Kemmerer, hoogleeraar aan Princeton University, die in een artikel in de New York Tribune van 22 December j.l. tot geheel hetzelfde resultaat komt als de Engelsche commissie. Hij eindigt dit deel van zijn scherp gesteld betoog met de volgende woorden:

„The payment of the bounty would tend to increase the production of a commodity whose supply is already so great, relative to the demand, that its value, measured by its purchasing power over wholesale commodities, has been approximately cut down one-half in four years' time and nearly two-thirds in twenty-two years' time. It would be encouraging the production of a commodity whose rapid depreciation expressed in the rising cost of living has been causing and is still causing great hardship to millions of people and to thousands of endowed institutions throughout the country, whose incomes have not kept pace with rising living costs. The proposition is one tax the people to provide bounties for stimulating an industry whose stimulation would boost still higher the high cost of living from which these same people are at present suffering.”

Principieel schijnt tegen deze en dergelijke uitspraken weinig in te brengen. Voor het zooveel besproken goudvraagstuk openen zij tegelijkertijd wellicht een nieuw en gelukkig verschiep: zal, mits aan zichzelf overgelaten, ten slotte het goud zelf tegen eigen waardedaling nog de beste correctie blijken?

B.

THE COMMISSION FOR RELIEF IN BELGIUM.

Reeds eenigen tijd is de Commission for Relief in Belgium bezig het werk van haar kantoor te Rotterdam over te brengen naar Antwerpen en binnenkort zal dat kantoor geheel zijn opgeheven. Gedurende vier en een half jaar is een groot gedeelte van het zegenrijke werk der Commissie volbracht te Rotterdam en er bestaat dus alle aanleiding, nu zij ons

land gaat verlaten, een overzicht te geven van hare werkzaamheden gedurende den oorlogstijd.

Reeds in September 1914, toen in het door het Duitsche leger bezette België schaarschte aan de eerste levensbehoeften dreigde en het duidelijk werd, dat slechts aanvoer van buiten een ramp zou kunnen afdwenden, ripte bij den Amerikaanschen gezant te Brussel, Brand Whitlock en den Spaanschen gezant, den markies de Villalobar, het plan om daarvoor eene organisatie in het leven te roepen. Hun plan vond instemming bij den Amerikaanschen gezant Page te Londen, die den heer Herbert C. Hoover, een Amerikaansch mijnningénieur, te Londen gevestigd, verzocht de leiding op zich te nemen.¹⁾ Deze was daartoe dadelijk bereid en de Commission for Relief in Belgium werd opgericht met den heer Hoover als president, bijgestaan door een aantal Amerikanen, die grootendeels evenmin als hij zelf voor hun zware werk eenige betaling ontvingen.

De nieuwe Commissie ving ten spoedigste haar werk aan, dat bestond in de voorziening van België met de grondstoffen voor brood, veevoeder, kleding en eene groote verscheidenheid van artikelen, die tot de eerste levensbehoeften van eene bevolking van ongeveer 7 millioen zielen behooren. Vóór het werk op regelmatige wijze kon plaats vinden dienden echter met het bezettende leger zoowel als met de geallieerde regeeringen een aantal overeenkomsten te worden getroffen, ten einde de vele moeilijkheden uit den weg te ruimen, die de oorlogstoestand meebracht. Daarbij kon worden voortgebouwd op afspraken, die reeds in September 1914, vóór eigenlijk de Commission for Relief gevormd was, tot stand gekomen waren tusschen den Duitschen Gouverneur-Generaal in België en eenige Amerikaansche leden van een Belgisch hulpcomité. Deze afspraken behelsden, dat de Duitsche regeering afzag van het requireeren van invoeren van tarwe en meel, bestemd voor de Belgische burgerlijke bevolking, met dien verstande echter, dat zij bij het vinden van oorlogs-contrabande in eenige partij, op die wijze ingevoerd, de geheele partij in bezit zou nemen, terwijl zij zich tevens het recht voorbehield om te beslissen over de verdeling der invoeren over de verschillende gedeelten van het gebied. Kort na nadat deze afspraak was gemaakt is zij officieel bevestigd tusschen den Gouverneur-Generaal en den Amerikaanschen gezant te Brussel.

De Commission for Relief begon haar werk met medewerking van de Britsche Regeering en kon daarom met het laatste gedeelte der zoeven genoemde afspraak geen genoegen nemen. Vóór zij het werk der verschillende organisaties, die zich hadden gevormd voor de voorziening in de noden van het Belgische volk, geheel kon overnemen, heeft de Commissie overeenkomsten dienen te treffen, die verschillende Britsche en Duitsche eischen tot elkaar brachten. Van Britsche zijde werd verlangd, dat de Duitsche Regeering aan de Commissie het volledige toezicht overliet op alle door haar in België geïmporteerde goederen, alsmede op de distributie daarvan en daarvoor in het bezette gebied een grooten staf van Amerikaansche ambtenaren der Commissie toeliet, die in staat moesten worden gesteld om zich geheel vrij door het land te bewegen en zich te vergewissen, dat de geleverde artikelen uitsluitend ten goede kwamen aan de Belgische burgerlijke bevolking. Verder stelde de Britsche Regeering als conditie voor hare toestemming tot het werk der Commissie, dat de Duitsche Regeering verder afzag van alle requisitie in België van in dat land geproduceerde voedingsmiddelen, veevoeder en vee, alsmede van bemoeiing met de schepen, die de goederen der Commissie van overzee aanvoerden, afgezien van de nationaliteit dier schepen.

Van Duitsche zijde zag men niet zonder genoegen,

¹⁾ [Men vergelijke hierbij het artikel Herbert Clarke Hoover in het vorig nummer. — Red.]

dat anderen zich wenschten te belasten met de voorziening van België en men was dus bereid op de Engelse conditiën in te gaan, mits de Britsche Regeering eveneens beloofde de schepen der Commissie ter rust te laten en den inkoop der door de Commissie benodigde goederen in Engeland en elders toe te staan. Eene moeilijkheid, die de Commissie bij deze onderhandelingen had te overwinnen, lag in de omstandigheid, dat zoowel de Deutsche als de Britsche Regeering verlangden, dat de andere partij het eerst de verlangde belofte aflegde, voor zij zelve daartoe overging. Met eenige moeite is dit bezwaar overwonnen en in het laatst van November 1914 was de overeenkomst der Deutsche en Britsche Regeeringen met de Commissie gesloten, die eveneens van de Nederlandsche Regeering verlot had gekregen hare goederen- en Nederlandsch grondgebied naar België te vervoeren.

Spoedig waren ook de details omtrent speciale passen en vrijgeleide der schepen, die goederen voor de Commissie hadden geladen, geregeld, waarbij onder meer de kenteekenen werden vastgesteld, die de Reliefschepen gemakkelijk kenbaar maakten voor duikboten en vliegtuigen.

Groote moeite heeft de Commissie voortdurend ondervonden van den Britschen eisch, dat de Deutsche legers zich zouden onthouden van alle requisitie in België van inlandsche voedings- en voederartikelen en vee. Slechts noode was de Deutsche Regeering tot die conditie te bewegen geweest en herhaaldelijk trachtte zij daaraan te ontkomen. Zij stelde zich telkens op het standpunt, dat slechts zulke artikelen van requisitie uitgesloten zouden zijn, als door de Commissie werden aangevoerd. Gouverneur-Generaal von Bissing rekende daartoe in den winter 1914/15 slechts tarwe, meel, rijst, peulvruchten, mais, suiker en voderkoeken. Voor haver en gerst achtte hij zich dus gerechtigd tot requisitie. Van Deutsche zijde beschouwde men deze regeling reeds als eene groote concessie, doch de Britsche Regeering was daarmee niet tevreden. In April 1915 liet zij aan de Commissie weten, dat zij van verdere afwijking van hare opvattingen in dezen niet wilde weten. Zij verlangde, dat de Commissie zich de zekerheid verschafte, dat de Deutsche legermacht zich zou onthouden van alle requisitie van den geheelen toenmaligen Belgischen voorraad landbouwproducten en de geheele oogst van 1915 uitsluitend ten goede zoude komen aan de Belgische burgerlijke bevolking.

De omstandigheid, dat de aanvoeren der Commissie grootendeels werden betaald door de geallieerde Regeeringen en het de Commissie steeds moeilijker viel de noodige scheepsruimte te bevrachten, was voor haar eene aansporing om zich groote moeite te geven voor de vervulling van dezen uitdrukkelijken eisch der Britsche Regeering. Hare pogingen zijn met succes bekroond. De moeilijkheden, die de Deutsche Regeering in stijgende mate begon te ondervinden bij de bevoorrading van het eigen land en de daaruit voortvloeiende omstandigheid, dat de zorg van anderen voor België haar steeds meer welkom werd, zullen daartoe hebben meegewerkt. Den 4en Juli 1915 verklaarde Gouverneur-Generaal von Bissing, dat de geheele oogst van tarwe en rogge en ook de als grondstof voor brood gebruikte gerst en haver den Belgen zou worden gelaten, alsmede gerst en stroo voor veevoeder. Hiermede is door de geallieerden genoeg genomen. Eene zelfde overeenkomst heeft gegolden voor den oogst van 1916. De controle over de nakoming der overeenkomst geschiedde door de Commissie en de met haar samenwerkende lichamen onder de leiding der Amerikaansche en Spaansche legaties. Ook voor de volgende oogsten zijn regelen van denzelfden aard ontworpen, waarbij het Amerikaansche gedeelte van het toezicht aan den Nederlandschen vertegenwoordiger was overgegaan, nadat de Vereenigde Staten in den oorlog partij hadden gekozen. Er

wordt evenwel gezegd, dat in de laatste jaren van den oorlog het Deutsche legerbestuur zich minder goed aan de overeenkomst heeft gehouden dan in den aanvang, toevan daarover weinig te klagen viel.

Gedurende den geheelen duur van hare werkzaamheid heeft de Commissie te strijden gehad tegen lemmeringen, die haar van Deutsche zijde in den weg zijn gelegd en waardoor soms het geheele werk in gevaar scheen gebracht. Dank zij de groote toewijding der leiders zijn echter ook die moeilijkheden telkens weer overwonnen.

De voornaamste Belgische organisatie, die met de Commission for Relief in Belgium samenwerkte, was het Comité National de Secours et d'Alimentation. Dit Comité met afdelingen over het geheele land belastte zich onder controle van een groot aantal Amerikaansche medewerkers der Commission for Relief, later, nadat de Vereenigde Staten zich aangesloten hadden bij de geallieerden, vervangen door Nederlanders en Spanjaarden, met de distributie der door de Commissie aangevoerde artikelen aan de gemeenten naar het aantal der inwoners. Een gedelegeerde van het Comité National neemt deel aan de leiding van het kantoor te Rotterdam. Toen spoedig na den aanvang van den arbeid der Commissie in de bezette gebieden van Noord-Frankrijk eene zelfde behoefte aan levensmiddelen ontstond als in België, heeft zij hare werkzaamheden over die gebieden uitgestrekt, waardoor de bevolking, waarvoor zij had te zorgen, vermeerderd werd tot ruim 9 miljoen, waarvan 7,4 miljoen in België en 1,8 miljoen in Frankrijk. In Noord-Frankrijk had zij daarbij de medewerking van eene dergelijke Commissie als het Belgische Comité National. Bij de distributie in België en Frankrijk waren in 1918 35.000 Belgen en Franschen werkzaam.

Voortdurend werd nauwkeurig gecontroleerd of de goederen, welke de Commissie aanvoerde, werkelijk alleen de bevolking der bezette gebieden bereikten en niet gedeeltelijk ten goede kwamen aan de bezettende legers. Volgens onverdadde getuigenissen heeft die controle haar doel op zeer bevredigende wijze bereikt. Wel zijn gevallen voorgekomen, waarin personen zich meer wisten te verschaffen dan de voorgeschreven rantsoenen; ook is het niet geheel onmogelijk geweest te voorkomen, dat individueele leden der Deutsche legers door de Commissie aangevoerde goederen in handen kregen en in de grensplaatsen is het der Commissie soms moeilijk gevallen, smokkelen naar Duitschland geheel te voorkomen, doch over het algemeen zijn de ter beschikking gestelde artikelen gekomen in de handen, waarvoor zij bestemd waren. Op aandringen van de Amerikaansche en Spaansche gezanten, later ook van den Nederlandschen vertegenwoordiger Van Vollenhoven heeft het Deutsche Generaal-Gouvernement herhaaldelijk bij de bestrijding van fraude zijne medewerking verschaft.

De financieele middelen, die de Commission for Relief noodig had voor de vervulling harer taak, zijn haar voor het grootste gedeelte verschaft door de Belgische Regeering, daartoe in staat gesteld door hare groote bondgenooten. Het begin harer werkzaamheden is de Commissie mogelijk gemaakt door een subsidie van £ 100.000 door de Britsche Regeering, onmiddellijk na de oprichting. Van den aanvang af is de Commissie voornamelijk afhankelijk geweest van regeeringsbijdragen. Groote bedragen zijn echter ook door giften ter beschikking der Commissie gekomen. In vele gevallen werden de inkoop reeds door de gevers bewerkstelligd, die dikwijls ook voor de verscheping naar Rotterdam hebben gezorgd. De Commissie heeft steeds getracht om de verhouding, die bestond tusschen de regeeringsbijdragen en de giften, eveneens vol te houden tusschen hare verschaffing van levensmiddelen tegen betaling door de verbruikers of de gemeenten en de gratis hulpverlening. In het fonds, dat voor deze laatste werd gebruikt, werd ook de winst gestort, die op de levering tegen betaling

werd gemaakt. Drie miljoen Belgen en een miljoen Franschen waren op hulpverlening door de Commissie, voor een groot gedeelte gratis of tegen geringe vergoeding, aangewezen, zoodat ondanks de hulp der gemeenten uit het bezette gebied, bedoelde verhouding slechts bij uitzondering kon worden volgehouden. Eenig voordeel van zakenstandpunt heeft de Commissie dus niet afgeworpen.

De giften, die zeer vele miljoenen hebben bedragen, hebben de Commissie van een groot aantal zijden bereikt en wel afgezien van de hulp van Belgische organisaties, gemeenten, enz., vrijwel geheel uit het Britsche rijk en de Vereenigde Staten van Amerika. Soms waren zij het resultaat van georganiseerde samenwerking, soms bestonden zij uit individuele dotaties. In het Britsche rijk hield zich het British National Committee for Belgian Relief bezig met de inzameling van geld en goederen, die dan werden afgedragen aan de Commission for Relief in Belgium. Het British National Committee werkte onafhankelijk, doch in de Vereenigde Staten is de philanthropische beweging ten behoeve van België geleid door het kantoor te New York van de Commission for Relief. In 36 staten der Unie waren daarvoor comité's opgericht met sub-comité's in de counties en steden, terwijl in de andere staten locale comité's hetzelfde werk verrichten. De staat Ohio bijvoorbeeld had sub-comité's in tachtig van zijne 88 counties en in Californië werkten bijna 90 comité's in verschillende counties en steden. Als resultaat van dezen georganiseerden arbeid zijn door vele staten der Unie belangrijke bedragen verzameld, waarvoor meestal reeds door de Comité's levensbehoeften en kleeren zijn aangekocht, die soms in zelf bevrachte stoomschepen naar Rotterdam verscheept zijn, waar zij aan de Commission for Relief werden overgedragen. In vele gevallen werd ook het ingezamelde geld of werden de goederen reeds in New York aan de Commissie afgeleverd, die dan zelf voor aankoop en verscheping zorg droeg.

Behalve deze door de Commission for Relief geleide comité's in vele staten der Unie hebben zich in Amerika verder nog een groot aantal organisaties van verschillende aard bezig gehouden met hulpverlening aan België. Een bekend voorbeeld is de lading van 275.508 zakken tarwemeel en kleine hoeveelheden andere artikelen, dekens en kleederen, die door de gezamenlijke Amerikaansche tarwemolenaars op initiatief van de redactie van de „North Western Miller” aan de Belgische bevolking ten geschenke is gegeven. Deze lading is in Februari 1915 te Rotterdam aangevoerd met het s.s. „Southpoint” en had eene waarde van f 1.150.000.

De Rockefeller Foundation schonk een miljoen dollars, het Belgian Relief Fund een half miljoen. Dit laatste fonds is gevormd uit giften aan de Belgische regering te Havre en voornamelijk bestemd geweest voor hulp in het onbezette kleine gedeelte van België. Een gedeelte van dit fonds is op zij gelegd voor den Belgischen wederopbouw na den oorlog. Bazars, „Belgian Flag Days”, inzamelingen voor Belgische kinderen en dergelijke brachten verder nog belangrijke bedragen op, die alle door de bemiddeling der Commission for Relief de Belgische bevolking bereikten in verschillenden vorm, vooral levensbehoeften en kleederen. De giften hebben een niet onbelangrijk percentage uitgemaakt van de gelden, die de Commissie noodig heeft gehad voor het verrichten van haar werk. De leveringen naar België en Noord-Frankrijk uit Rotterdam bedroegen ongeveer 110.000 ton per maand¹⁾ en het daarvoor benodigde bedrag sedert de oprichting der Commissie beliep op 1 Juni 1917 reeds 730 miljoen—waarvan ongeveer $\frac{1}{10}$ uit giften was verkregen.

Het is de Commissie gelukt in haar meer dan

¹⁾ [Men zie de statistieken geregeld opgenomen bij het graanbericht in de rubriek Overzichten van dit tijdschrift. — Red.]

4-jarigen arbeid, ondanks groote moeilijkheden, steeds ernstige rampen, voortvloeiende uit gebrek aan levensbehoeften, in België en Noord-Frankrijk te voorkomen. Slechts dank zij eene uitstekende leiding, is haar dat gelukt. Met 23 Belgische stoomschepen van te zamen 117.350 ton, door de Belgische regering ten behoeve der Commissie gerequireerd en de verder door haar in de gewone markt bevrachte schepen, die wegens de bekende schaarschte aan scheepsruimte steeds moeilijker te verkrijgen waren, heeft zij goederen van den meest uiteenlopenden aard uit overzeesche landen naar Rotterdam en vandaar met binnenschepen en per spoor naar de bezette gebieden geëxpedieerd. Rijst, tarwe, maïs, peulvruchten, suiker, gecondenseerde melk, koffie, cacao, zout, olie, gist, spek, gedroogde visch behoorden tot de belangrijkste door de Commissie ter beschikking gestelde artikelen naast kleederen, dekens en dergelijke. Al deze goederen moesten worden verdeeld over de vele gemeenten van België en Noord-Frankrijk, daar gedeeltelijk opgeslagen in pakhuizen, gedistribueerd onder de bevolking en dit alles onder de nauwkeurigste controle en zoo snel mogelijk.

De verzending van goederen der Commission for Relief geschiedde onder hare witte vlag, met in rood de letters C.R.B. Aan beide zijden van den romp der stoomschepen bevonden zich witte doeken met dezelfde letters in rood, die eveneens waren aangebracht op eene dergelijke bedekking van het dek. Aan de masten werden bovendien groote wit en rood gestreepte ballen aangebracht, alles des nachts helder verlicht en dienende als herkenningsteekenen voor duikboten en vliegtuigen. Tegen mijnen was echter geen beveiliging aan te brengen en toen op 1 Februari 1917 met het begin van den onbeperkten duikbootoorlog de geheele Noordzee door mijnen onveilig werd, kwam ook de voorziening van België in gevaar tot de bekende vrije vaargeul was tot stand gebracht.

Vele bezwaren heeft de Commissie ondervonden van den strengen winter in Januari en Februari 1917, toen verzending per water van Rotterdam naar België vele weken lang onmogelijk was. 2498 wagons tarwe en 725 wagons andere voedingsmiddelen en kleederen zijn toen van Rotterdam per spoor naar België en Noord-Frankrijk verzonden. Gewoonlijk had de Commissie weinig behoefte aan wagons, omdat verreweg de meeste goederen per scheepsgelegenheid konden worden verzonden. Zij had echter 368 Nederlandsche wagons te harer beschikking, die haar waren afgestaan in ruil voor een zelfde aantal Belgische wagons, die zich te Terneuzen bevonden en aan de Nederlandsche spoorwegmaatschappijen ten gebruike waren gegeven.¹⁾ De 368 Nederlandsche wagons, waarover de Commissie op die wijze de beschikking kreeg, mochten als uitzondering op den regel de Belgische grens passeeren en konden dus worden gebruikt voor directe verzendingen naar het geheele bezette gebied.

Uit enkele der gegeven cijfers valt reeds de gevolgtrekking te maken, dat het bedrijf der Commissie te Rotterdam van grooten omvang is geweest. Ongeveer 125 personen waren in de kantoren werkzaam teneinde eene der belangrijkste werkzaamheden der Commissie, de verdeling der aangevoerde goederen over de verschillende districten en de verscheping daarheen, te bewerkstelligen. Tot Juni 1918 bedroegen de aanvoeren van voedingsmiddelen te Rotterdam reeds 3.622.132 ton en de grootste aankomsten in eene enkele maand 140.724 ton. 13 miljoen kledingstukken waren toen reeds gedistribueerd, terwijl 60.000 personen in België en Frankrijk zich met de vervaardiging en herstelling daarvan bezighielden.

De lossing der goederen uit de zeeboot te Rotterdam alsmede de overlading en verzending naar de bezette gebieden vindt plaats op commercieele wijze met het resultaat, dat de kosten van overlading en expeditie

¹⁾ [Men zie hiervoor het artikel op pag. 603 van jaarg. 1917. — Red.]

zeer gering zijn geweest. Gemiddeld bedroegen deze niet meer dan f 2 tot f 2,50 per ton, welk bedrag niet slechts alle kosten van het kantoor te Rotterdam, doch ook vracht en sleeploon naar de 156 opslagplaatsen der Commissie in België en Noord-Frankrijk insluit. De afstand van Rotterdam tot die opslagplaatsen bedroeg van 140 tot 376, gemiddeld 240 K.M. en het bedrag der kosten mag, gezien ook de omvangrijke werkzaamheden te Rotterdam, als zeer bevredigend worden beschouwd. Hetzelfde kan worden gezegd van de totale bedrijfskosten der Commissie, die slechts $\frac{1}{2}$ pCt. tot 1 pCt. van den omzet hebben bedragen. Voor het vervoer had het kantoor te Rotterdam omstreeks 300 binnenschepen en lichters in gebruik, zowel Belgische als Nederlandsche, die zij te Rotterdam bevrachtte, voornamelijk op time-charter. De formaliteiten, die te vervullen waren vóór de schepen in België werden toegelaten, waren talrijk en verzwaarden niet weinig het werk der expeditie. Op 1 Juni 1918 waren reeds 9600 scheepsladingen naar België en Noord-Frankrijk verscheept benevens 5712 wagons.

Ofschoon de inkoop en bevrachtingen voor de Commissie slechts bij uitzondering door het kantoor te Rotterdam hebben plaats gehad, heeft dit toch aan het geheele werk een zeer belangrijk aandeel gehad. Van het zeer speciale bedrijf der Commissie was niet de inkoop het gedeelte, dat het meeste hoofdbreken heeft gekost, doch de verzending gedurende den oorlogstijd naar de door de Duitsche legers bezette gebieden en de distributie onder de bevolking tot zeer nabij de gevechtlinie. Inkoop en verscheppen overzee is gedurende het groote deel van den oorlogstijd ook voor kooplieden der meeste landen mogelijk geweest en vooral voor de Commissie, die daarbij niet de vele hinderpalen op haar weg vond, die de handel had te overwinnen, was dit werk betrekkelijk eenvoudig. Zeer speciaal doorzicht, voortvarendheid, menschenkennis en overredingskracht waren echter noodig voor het instandhouden der verscheppingen naar de bezette gebieden. Enkele malen dreigde daarbij stagnatie te ontstaan. De reden daarvan lag echter niet bij het kantoor te Rotterdam, doch in eene onderbreking van de aanvoeren. Drie keer is toen de Nederlandsche Regeering bijgesprongen door aan de Commissie uit haar voorraad tarwe te leenen. In December 1914 ontving op die wijze de Commissie 10.000 ton tarwe, in Mei 1917 en Juni 1917 8012 en 11.998 ton. Vooral de twee laatste keeren hebben deze leeningen hongersnood in België voorkomen, omdat de stoomschepen der Commissie door den aanvang van den onbeperkten duikbootoorlog destijds bij de uitvaart vertraging hadden ondervonden en nu evenveel te laat weder beladen te Rotterdam arriveerden.

De Nederlandsche Regeering heeft de Commissie gratis gebruik van den telegraafdienst toegestaan en haar van alle belastingen vrijgesteld.

Een zeer speciaal onderdeel van het werk der Commission for Relief is verricht door de kant-afdeeling, die zich belast heeft met den verkoop van het product der Belgische kant-industrie, welke daardoor gedurende den oorlog voor stilstand is behoeft. De grondstoffen werden haar door de Commissie verschaft. In April 1917 bedroeg de waarde van de verkochte kant, die grootendeels verzonden werd naar Engeland, reeds meer dan een millioen francs.

Met het kantoor der Commission for Relief in Belgium zal uit Rotterdam eene instelling verdwijnen, die in hooge mate heeft bijgedragen tot de leniging der oorlogsellende, waarvan de directe uitingen nu bijna achter ons liggen. Gedurende dien tijd is weinig over hare werkzaamheid algemeen bekend geworden. Mogen deze regelen er toe bijdragen, dat ook buiten België en Noord-Frankrijk kennis wordt genomen van den geest van opoffering en hulpvaardigheid van hen, die, als zoovele anderen, met terzijdestelling hunner eigen belangen, de slachtoffers van den oorlog in hun nood hebben bijgestaan.

JAN SCHILTHUIS.

INDEX-CIJFERS.

Uit onderstaande index-cijfers valt een vrij scherpe prijsdaling voor enkele der voornaamste handelsartikelen waar te nemen sedert het einde der vijandelikheden. De dalende tendens, welke reeds in December in enkele markten had ingezet, heeft zich in de afgelopen maand uitgebreid en deed zich in nog sterkere mate gevoelen. Het totaal-cijfer bedroeg aan het einde van Januari 5851, het procentuele cijfer 265,9. Terwijl het totaal-cijfer in December met 118 punten verminderd was, daalde het dus in Januari met 243 punten.

Door dezen snellen teruggang is het index-cijfer reeds op een niveau gekomen, lager dan sedert Februari 1918 kon geboekt worden.

De gebruikelijke tabel volgt hier.

Data	Granen en olesch	Anderc voedings- en genotm.	Weefstoffen	Delfstoffen	Diversen: olien, hout, rubber, enz.	Totaal	Algemeen index-cijfer
Basis (gemidd. 1901—5)	500	300	500	400	500	2200	100,0
1 Januari 1914	563	355	642	491	572	2623	119,2
1 April "	560	350 $\frac{1}{2}$	626 $\frac{1}{2}$	493	567	2597	118,0
1 Juli "	565 $\frac{1}{2}$	345	616	471 $\frac{1}{2}$	551	2549	115,9
1 October "	646	405	611 $\frac{1}{2}$	472 $\frac{1}{2}$	645	2780	126,4
1 Januari 1915	714	414 $\frac{1}{2}$	509	476	686 $\frac{1}{2}$	2800	127,3
1 April "	840	427	597	644	797	3305	150,2
1 Juli "	818	428	601	624	779	3250	147,7
1 October "	809 $\frac{1}{2}$	470 $\frac{1}{2}$	667	619 $\frac{1}{2}$	769 $\frac{1}{2}$	3336	151,6
1 Januari 1916	897	446	731	711 $\frac{1}{2}$	848 $\frac{1}{2}$	3634	165,1
1 April "	949 $\frac{1}{2}$	503	796 $\frac{1}{2}$	851	913	4013	182,4
1 Juli "	989	520	794	895	1015	4213	191,5
1 October "	1018	536 $\frac{1}{2}$	937	858 $\frac{1}{2}$	1073	4423	201,0
1 Januari 1917	1294	553	1124 $\frac{1}{2}$	824 $\frac{1}{2}$	1112	4908	223,0
Einde Jan. "	1310	561	1137	825 $\frac{1}{2}$	1119 $\frac{1}{2}$	4953	225,1
" Febr. "	1312 $\frac{1}{2}$	581 $\frac{1}{2}$	1189	829 $\frac{1}{2}$	1159 $\frac{1}{2}$	5072	230,5
" Mrt. "	1346	610 $\frac{1}{2}$	1226	834 $\frac{1}{2}$	1283	5300	240,9
" April "	1362	642	1240	842	1293	5379	244,5
" Mei "	1376 $\frac{1}{2}$	648	1261 $\frac{1}{2}$	839 $\frac{1}{2}$	1286 $\frac{1}{2}$	5412	246,0
" Juni "	1432 $\frac{1}{2}$	652 $\frac{1}{2}$	1441	841 $\frac{1}{2}$	1278 $\frac{1}{2}$	5646	256,6
" Juli "	1333 $\frac{1}{2}$	607	1512	840	1296 $\frac{1}{2}$	5589	254,4
" Aug. "	1342	670	1504 $\frac{1}{2}$	830	1311 $\frac{1}{2}$	5658	257,1
" Sept. "	1221 $\frac{1}{2}$	726	1509 $\frac{1}{2}$	822 $\frac{1}{2}$	1354 $\frac{1}{2}$	5634	256,1
" Oct. "	1226 $\frac{1}{2}$	724	1575 $\frac{1}{2}$	824	1351	5701	259,1
" Nov. "	1236 $\frac{1}{2}$	679	1660 $\frac{1}{2}$	848	1344	5768	262,2
" Dec. "	1286 $\frac{1}{2}$	686	1684 $\frac{1}{2}$	839 $\frac{1}{2}$	1348 $\frac{1}{2}$	5845	265,7
" Jan. 1918	1221 $\frac{1}{2}$	686	1719 $\frac{1}{2}$	829	1329	5785	262,9
" Febr. "	1235	693	1733	838	1319	5818	264,4
" Mrt. "	1238	697	1777	836	1319	5867	266,6
" April "	1244	744 $\frac{1}{2}$	1760	850	1342 $\frac{1}{2}$	5941	270,0
" Mei "	1247	777 $\frac{1}{2}$	1773 $\frac{1}{2}$	849	1369	6016	273,4
" Juni "	1274	777 $\frac{1}{2}$	1811 $\frac{1}{2}$	861 $\frac{1}{2}$	1380 $\frac{1}{2}$	6105	277,5
" Juli "	1274	777 $\frac{1}{2}$	1808	889 $\frac{1}{2}$	1379	6128	278,5
" Aug. "	1287 $\frac{1}{2}$	775	1920	889 $\frac{1}{2}$	1395	6267	284,8
" Sept. "	1246 $\frac{1}{2}$	779 $\frac{1}{2}$	1929	889	1394	6238	283,5
" Oct. "	1271	780	1889	878 $\frac{1}{2}$	1391 $\frac{1}{2}$	6210	282,6
" Nov. "	1289	782 $\frac{1}{2}$	1848	903	1389 $\frac{1}{2}$	6212	282,6
" Dec. "	1303	782 $\frac{1}{2}$	1805 $\frac{1}{2}$	816	1337	6094	277,0
" Jan. 1919	1287	782 $\frac{1}{2}$	1618 $\frac{1}{2}$	828	1335	5851	265,9

De daling — aldus schrijft „The Economist” bij zijne berekening — is vooral toe te schrijven aan de katoenrubriek. Op de Liverpoolmarkt liep de prijs met 3 $\frac{1}{2}$ d. op lb. op 18,25 terug, welke noteering sedert Augustus 1917 niet meer gegolden had. De daling in garens was in verhouding nog sterker; ook de doekprijs zonk belangrijk. Daar hierbij komt, dat in fabrieken weinig zaken werden gedaan en de Amerikaanse ginningcijfers de raming met een totaal van 11.051.000 balen te boven gingen, is het begrijpelijk, dat de noteering voor ruwe katoen een belangrijke daling te aanschouwen gaf. Ook de henneprijzen brokkelden aanmerkelijk af. Naast de weefstoffen was de beweging in de delfstoffengroep van het meeste gewicht. Middlesbrough ijzeren staven noteerden 15 s. hooger; de voornaamste prijsbewegingen gaven echter koper, lood en tin te aanschouwen. Tin steeg in de afgelopen maand £ 9.

Voor de voedingsmiddelen vallen geen bijzonder-

heden te vermelden, uitgezonderd varkensvleesch, waarbij een belangrijke prijsdaling waar te nemen viel. Buitenlandsche en Engelsche tarweprijzen waren iets vaster, daarentegen gerst en haver wat gemakkelijker. In de groep diversen liep Pararubber tot 2/6 per lb. terug.

HET UITVOERVERBOD VAN RUBBER UIT NEDERLANDSCH-INDIË.

Mr. A. G. N. Swart te 's-Gravenhage schrijft:

In het weekblad In- en Uitvoer heeft de firma Joosten & Janssen eenige alleszins juiste beschouwingen gewijd aan het in Indië uitgevaardigde verbod van rubberuitvoer.

Het kan wellicht nut hebben ook hier ter plaatse nog een en ander over deze aangelegenheid in het midden te brengen, daar het belang er van, naar het voorkomt, boven dat der rubbercultuur-maatschappijen zelve uitgaat.

Toen in den zomer van 1918 de verscheppingsmoeilijkheden in Indië in hooge mate waren verscherpt en als een gevolg daarvan de prijzen van de meeste landbouwproducten in de koloniën aanmerkelijk waren gedaald, zoodat het te voorzien stond, dat verscheidene cultuurondernemingen in ernstige financiële moeilijkheden zouden geraken, heeft de Indische Regeering maatregelen beraamd om aan dien ongewenschten toestand het hoofd te bieden.

Naast de reeds eerder vastgestelde oprichting eener Cultuurhulpbank, die, door de Javasche Bank daartoe in staat gesteld, credieten zou verstrekken aan noodlijdende ondernemingen tegen waarborg van het product, werden op aansporing of met medewerking van het Gouvernement voor enkele producten Vereenigingen van Producenten opgericht, wier taak het in het algemeen zou zijn de voorraden en verkoopen te controleeren, den verkoop te centraliseeren en den afscheep te regelen. Onder die vereenigingen behoort de te Batavia gevestigde Rubber Producenten Vereeniging.

De vraag of in tijden van ernstige crisis maatregelen als de bovenbedoelde doelmatig of noodzakelijk zijn te achten, kan hier in het midden worden gelaten. Waar zij de mogelijkheid van toepassing van dwangmaatregelen met zich medebrengen als vaststelling van minimumprijzen, verbod van uitvoer zonder licenties, enz., zijn daartegen reeds vroeger hier te lande gewichtige bedenkingen ingebracht en het verdient de aandacht, dat de Indische Regeering, onder pressie van wie dan ook, ten deze het vrijzinnige standpunt heeft verlaten dat zij, blijkens haar telegram van 20 Februari 1918, aanvankelijk had ingenomen. (Zie het artikel van den heer J. T. Cremer in de Economisch-Statistische Berichten van 15 Mei 1918).

In elk geval mag wel als vaststaande worden aangenomen, dat zoodanige dwangmaatregelen alleen mischien te rechtvaardigen zijn, wanneer werkelijk buitengewone crisistoestanden aanwezig zijn en dat elk keurslijf van dwingende bepalingen moet worden afgelegd, zoodra de toestand weder in meer normale banen geleid is. Waar zich nu, naar bekend is, de voor Indië gelukkige omstandigheid heeft voorgedaan, dat reeds in October van het afgelopen jaar, reeds vóór het tot stand komen van den wapenstilstand, eene algemeene ontspanning van den toestand is ingetreden en de rubberprijzen, die in den voorafgaanden zomer tot f 0,45 à f 0,50 per ½ K.G. waren teruggelopen, binnen enkele weken tot het dubbele waren gestegen — alzoo tot een prijs, die niet alleen den kostprijs dekt, maar ook nog een matige winst overlaat — kan er in de jongste maanden zeker niet meer van een crisistoestand in de rubbercultuur gesproken worden.

In eene ten vorigen jare hier te lande gehouden vergadering, waarin de quaestie van centralisatie van den verkoop en de verleening van uitvoerlicenties ter sprake kwam (zie Economisch-Statistische Berichten 1918, Nos. 118, 122, 124, 125 en 126) werd, ter recht-

vaardiging van zoodanige maatregelen, nog de nadruk gelegd op a. het gevaar voor een gecentraliseerden inkoop, dat van buitenlandsche, speciaal Amerikaanse, zijde zou dreigen; b. de noodzakelijkheid van eene billijke verdeling der beschikbare laadruimte tot stand te brengen.

Het is thans wel reeds voldoende gebleken, dat het sub a gemelde gevaar, zoo het ooit werkelijk bedreigd heeft, niet meer te duchten is en de plannen, die daarvoor mochten zijn beraamd, afgestuit zijn op den drang naar vrije ontwikkeling van den handel, die zich tegenwoordig in steeds sterkere mate in Amerika doet gevoelen.

Wat de quaestie van verdeling der laadruimte betreft, daargelaten of de vrees voor moeilijkheden dienaangaande niet grooter geweest is, dan blijkens de ontwikkeling van den toestand noodig was, kan er, zooals ten vorigen jare o.a. door den heer Cremer toegevoerd werd, ook op andere wijze dan door een uitvoerverbod met licenties in eene billijke rantsoeneering dier ruimte voorzien worden. In geen geval kan dit argument nu nog eene regeling rechtvaardigen als thans met betrekking tot de rubbercultuur is aangekomen.

Zooals toch reeds in het aangehaalde artikel van de firma Joosten & Janssen is opgemerkt, worden de Indische rubbercultuur-maatschappijen door die regeling aan handen en voeten gebonden en aan het oordeel van een kleinen kring bestuursleden der Rubber Producenten Vereeniging in Indië overgeleverd. Uit de statuten en het huishoudelijk reglement der vereeniging blijkt toch o.a., dat de leden verplicht zijn, aan het Bestuur niet alleen van allen rubber, waarover zij in welke hoedanigheid ook, de beschikking hebben, maar ook van alle gesloten transacties en van alles wat het Bestuur overigens te weten noodig oordeelt, mededeeling te doen,

dat het de bedoeling der Vereeniging is den verkoop en de verschepping van rubber en de afwikkeling van de daarop betrekking hebbende transacties, in hare hand te houden,

dat indien de Regeering minimumprijzen voor rubber wil vaststellen, het Bestuur ter zake als adviseur zal optreden en desgevraagd bemiddeling zal verleenen bij de controle op de tenuitvoerlegging der desbetreffende maatregelen, ook wat betreft de toekenning en verdeling van uitvoerlicenties,

dat op voorstel van het Bestuur door eene speciale ledenvergadering kan worden besloten tot oogstbeperking,

dat men zich voor een termijn van 3 jaren tot het lidmaatschap moet verbinden, en

dat bij overtreding van eenige bepaling van die statuten of het huishoudelijk reglement door het Bestuur boeten kunnen worden opgelegd, varieerende van f 0,25 tot f 5 per K.G. rubber, waarmede de overtreding begaan werd.

Tot maatregelen van den meest ingrijpenden aard kan worden besloten in eene vergadering, waarin slechts een gering aantal leden aanwezig is, aan welke besluiten dan alle leden gebonden zijn, terwijl uit den aard der zaak het Bestuur op de totstandkoming van zoodanige maatregelen den grootsten invloed uitoefent.

Nu zou tegen de oprichting van eene Producenten Vereeniging op bovenbedoelden grondslag op zichzelf geen bezwaar behoeven te worden gemaakt, wanneer de toetreding daartoe vrij was, daar ten slotte iedere Maatschappij voor zich zelve te beslissen heeft of zij zich al dan niet aan banden wil laten leggen, maar wat de zaak in hooge mate bedenkelijk maakt is dat, naar thans gebleken is, de Indische Regeering geen vergunning tot uitvoer van rubber aan niet-leden der Rubber Producenten Vereeniging verleent, zoodat de maatschappijen fietelijk alle tot toetreding gedwongen zijn.

Welke ongewenschte toestand dit is voor tal van

rubbermaatschappijen, die b.v. haren oogst geheel of gedeeltelijk langen tijd vooruit hebben verkocht, die contracten hebben loopen met groote buitenlandsche afnemers, in sommige gevallen ook met buitenlandsche Regeeringen en die hierdoor gedwongen worden, niet alleen hare relaties en verkoopcondities bloot te leggen, maar in de afwikkeling harer transacties geheel aan het bon vouloir der bestuursleden zijn overgelaten, behoeft geen betoog.

Nog meer klemt dit bezwaar, wanneer men in aanmerking neemt, dat dit Bestuur samengesteld is, behalve uit een ambtenaar der Regeering, uit personen, behoorende tot den handel — wier belangen dus in vele gevallen geenszins met die der rubberproducenten zullen overeenstemmen — en voorts uit hoofdadministrateurs van ondernemingen, die dus de macht zullen hebben aan hunne directies in Europa de wet te stellen en de richting te bepalen, die ten opzichte van de vitale belangen der cultuur zal moeten worden gevolgd.

Het is dan ook alleszins begrijpelijk, dat de getroffen maatregelen bij belanghebbenden in Indië zelf reeds dadelijk ernstigen tegenstand hebben gevonden. Een der grootste Engelsche firma's op Java seinde op 23 Januari aan de directie eener door haar vertegenwoordigde Maatschappij te Londen als volgt:

„Refer ours one twentyeight after first February no licences granted for Rubber produced by nonmembers. Stop. No British Estate yet joined all against being bound three years also powers Committee to restrict output.”

De Rubber Growers' Association te Londen seinde aan het Bestuur der Internationale Vereeniging voor de Rubber-Cultuur in Nederlandsch-Indië, te 's-Gravenhage op 27 Januari als volgt:

„Understand export License rubber from Netherlands Indies after first February limited to Members new Producers Association. Stop. British Companies unable join Association until satisfied that any scheme for restriction output and fixation price is adopted all countries. Stop. Many have sold forward and if Licenses export refused them serious complications will arise. Stop. Please approach your Government to prevent differential treatment in Licenses. Stop. Telegraph result.”

Het Nederlands-Indies Comité der Rubber Growers' Association uit haar midden benoemde commissie om speciaal de belangen der Britsche rubberproducenten in Nederlandsch-Indië te behartigen, liet ter zake door zijn secretaris een uitvoerig schrijven zenden, waarin het zijn bezwaren tegen de Indische plannen kenbaar maakte.

De secretaris schreef daarin o.m.:

„Brief particulars of the statutes and rules of the Java Association have been received by one or two firms here, and it appears to my Committee and to the Companies it represents that the promotors in Java and the Ned.-Indies Government are pursuing a course which is open to grave objection. We understand that the promotors in Java recognise that there is no present necessity to take action in view of the complete change in the Rubber Position, since the termination of hostilities. Notwithstanding this, they and the Ned.-Indies Government are endeavouring to coerce all Producers into immediate membership of an Association which, according to the statutes, is to have power to take charge of the sale and disposal of Rubber, for three years, also to compel the restriction of output, and to fix prices.

„If this Association in Java were a section of a common producing countries of the Middle East, and were there an assurance that the important decisions which the Association has power to make, would not be coming to without conferring with a central Committee representing all Rubber-growing interests, the proposal would merit support. As things stand however Java is taking this action entirely on its own. Many British Companies with Estates in Java have large Forward Contracts for the disposal of their production beyond the end of 1919, and such Companies could not give control over their Produce to an Association unless such Forward Contracts are allowed to be carried out.

„A Deputation from my Committee have waited upon the Foreign Office here with a view to securing their assistance to obtain a postponement of the License restriction which Java intends to enforce on the 1st. February, and their active support has been obtained.

„The object which the Promotors in Java had in view is commendable but in our opinion they must fail absolutely unless similar arrangements are made to cover Rubber producers throughout the Middle East. The method of compulsion adopted without giving the large European interests an opportunity of carefully considering the proposal will, however, not encourage one to place confidence in the judgment of those in Java who are to have control of the Association.”

Zoals uit dien brief blijkt, hebben belanghebbenden in Engeland zich ter zake reeds tot het Foreign Office gewend, dat aan hunne grieven een gewillig oor heeft verleend.

Het geval zal zich dus kunnen voordoen, dat ongemotiveerde en verkeerde maatregelen van het Indische Gouvernement er toe aanleiding zullen geven, dat door eene buitenlandsche Regeering wederom pressie op het Nederlandsche Gouvernement zal worden uitgeoefend, iets wat zeker niet als wenschelijk kan worden beschouwd.

Het Dagelijksch Bestuur der Internationale Vereeniging voor de Rubber-Cultuur in Nederlandsch-Indië heeft het noodig geacht om zoodra bijzonderheden over het uitvoerverbod van rubber te zijner kennis waren gekomen, ook van zijne zijde pogingen aan te wenden, om tot intrekking van dat verbod te geraken en heeft, door Zijne Excellentie den Minister van Koloniën daartoe welwillend in de gelegenheid gesteld, zijne bezwaren tegen de in Indië genomen maatregelen mondeling en schriftelijk uiteengezet.

Zijne Excellentie aan het Bestuur te Indezche, die bezwaren telegrafisch ter kennis van de Indische Regeering te zullen brengen. Het resultaat dezer actie dient thans te worden afgewacht.

Hetgeen thans ten opzichte van de rubbercultuur in Indië geschiedt, verdient de aandacht ook buiten de kringen der rubberproducenten, omdat daarin naar het voorkomt, een streven tot uiting komt, dat als het wordt doorgevoerd, bedenkelijke gevolgen kan hebben, een streven n.l. om het zwaartepunt van de behandeling der belangen van de met Europeesch kapitaal gedreven cultures van Europa naar Indië over te brengen. Terwijl in de rubbercultuur een bedrag van circa f 368.000.000 nagenoeg uitsluitend Europeesch en gedeeltelijk Amerikaansch kapitaal gestoken is, waarvan het Indische kapitaal slechts een naar verhouding miniem gedeelte vertegenwoordigt, terwijl de Directies der betrokken maatschappijen, aan wie door de geldgevers de leiding hunner belangen is toevertrouwd, in Europa of in Amerika gevestigd zijn, worden in Indië, zonder dat de tijdsomstandigheden daartoe nu nog aanleiding geven en zonder dat de in Europa gevestigde organisaties dier Directies geraadpleegd worden, maatregelen getroffen en gehandhaafd, die de levensbelangen der cultuur raken en wordt de beslissing over de gewichtigste aangelegenheid feitelijk in handen gelegd van eene kleine groep van menschen, die — voor zooveel zij niet buiten de cultuur staan, of andere, wellicht afwijkende belangen hebben, — ten rechte slechts uitvoerders van de bevelen der Directies behoorden te zijn.

Dat zoodanige handelwijze in binnen- en buitenland gerechtvaardigde ontstemming wekt en er allerminst toe kan bijdragen om Indië een aantrekkelijk arbeidsveld voor het Europeesch kapitaal te doen zijn, behoeft wel geen betoog.

Het ligt niet op den weg van ondergeteekende om hier in bijzonderheden te treden over den loop van zaken betreffende andere Indische cultures dan de rubbercultuur, maar toch moge er met een enkel woord op gewezen worden, dat ook daarbij veelal een

zelfde streven merkbaar is, als met betrekking tot deze aan het licht treedt.

Ten opzichte van de koffiecultuur was men aanvankelijk zelfs zoover gegaan om het recht van verkoop geheel in handen van de te Socrabaia opgerichte Koffie Producenten Vereeniging te stellen en dus de Directies ten eenenmale uit te schakelen. Door de krachtigste oppositie, die producenten tegen deze ingrijpende regeling hebben gevoerd, heeft men echter reeds spoedig dit denkbeeld laten varen.

Met betrekking tot de suiker heeft men de beslissing over het verleen van uitvoerlicenties en de vaststelling van minimumprijzen geheel willen opdragen aan eene in Indië gevestigde commissie, doch is men op grond van de afwijkende houding door de Directies in Nederland te dien opzichte aangenomen, er toe genoopt geworden, die commissie weder te ontbinden en dien Directies algeheele vrijheid te laten hare belangen zelfstandig te behartigen.

De herhaaldelijk opduikende pogingen om door de vestiging of uitbreiding van rubbermarkten te Batavia en te Medan het zwaartepunt van den handel in dit product van Amsterdam en Rotterdam naar de koloniën over te brengen, schijnen haast een uiting van denzelfden in Indië gekoesterden wensch om zich zooveel mogelijk aan het zeggingschap van de leiders en eerste belanghebbenden in het moederland te onttrekken.

Al moge de staat van betrekkelijk isolement, waarin de koloniën tijdens den oorlog verkeerd hebben, aan die richting tijdelijk misschien eenig bestaansrecht hebben gegeven, nu de toestanden langzamerhand weder meer normaal worden, is het noodig, dat tegen zulk streven hier te lande tijdig front worde gemaakt.

Mr. A. G. N. SWART.

AANTEKENINGEN.

Gemeentelijk Credietpapier. — Onze Gemeentebesturen hebben tegenwoordig zware financiële zorgen. De distributie maatregelen vorderen veel geld en het is tegenwoordig niet gemakkelijk leeningen te plaatsen. De groote gemeenten (Amsterdam, Rotterdam, 's-Gravenhage) slagen er nog wel in bankiers voor hare obligatiën te interesseeren, maar kleine plaatsen, die bedragen beneden f 500.000 (het minimum voor officieele notering ter beurze van Amsterdam) wenschen op te nemen, vinden zelden een geldschietter. Zij zijn dus genoodzaakt middelerwijl met wissels of promessen te financieren en de Gemeentelijke Credietbank, die eene stichting op coöperatieven grondslag is, propageert dit sterk. Ter beurze zijn echter niet alle gemeentewissels onder te brengen en het is opvallend, dat speciaal het papier, waarop als tweede handteekening die van voornoemde Gemeentelijke Credietbank paraisceert, weinig gewild is en meestal ½ pCt. goedkoop te krijgen is. Men heeft hier trouwens feitelijk slechts ééne handteekening; immers, alleen gemeenten kunnen aandeelhouders van de bank zijn en men kan wel aannemen, dat bij wanbetaling van ééne gemeente ook andere gemeenten in moeilijkheden zullen verkeeren.

Tengevolge van het beperkte opnemingsvermogen der discontomarkt wordt veel gemeentepapier bij de Nederlandsche Bank ondergebracht. De Gemeentelijke Credietbank laat hierbij meestal nog een derde handteekening op den wissel plaatsen; vele bankiers en commissionairs verdienen gaarne op deze wijze eene uitkeering.

Nu heeft de Directie van de Nederlandsche Bank de vorige week bepaald, dat van 1 April af gemeentelijk credietpapier, hetzij in den vorm van wissels, hetzij in dien van anticipatiebiljetten of promessen, bij de Bank slechts zal kunnen worden geplaatst tegen het disconto, voor promessen geldend en wat de anticipatiebiljetten betreft, kunnen worden in beleening gegeven tegen een rente, ten minste gelijkstaand met het promessendisconto.

Naar aanleiding van de veelvuldige uitgifte in den laatsten tijd van dit papier, zoo verklaart de Directie der Bank verder, behoudt zij zich het recht voor harerzijds te bepalen hoeveel van dat papier zij wil nemen en het slechts te nemen nadat zij bevredigende inlichtingen zal hebben ontvangen omtrent den looptijd van het papier en het tijdstip en de wijze, waarop dat zal worden afgelost of omgezet in eene leening.

Terwijl vroeger, practisch gesproken, alle gemeentelijk papier als bankabel kon worden beschouwd, zal dit van nu af aan dus niet meer het geval zijn. Blijkbaar wenscht de Directie der Nederlandsche Bank indirecte pressie uit te oefenen op de Gemeentebesturen om tot consolidatie der vlottende schulden over te gaan en wellicht ook om wat zuiniger met de gemeentefinanciën om te springen.

L. H. v. L.

De amerikaansche milliardennota. — De United States Treasury heeft het volgend overzicht gepubliceerd der staatsschulden en vorderingen van de V. S. op 31 December j.l.

Vorderingen.		
	1917	1918
	\$	\$
Voorschotten aan geassocieerden		
Groot-Brittannië.....	2.045.000.000	4.175.981.000
Frankrijk.....	1.285.000.000	2.436.427.000
Italië.....	500.000.000	1.310.000.000
België.....	77.400.000	252.895.000
Servië.....	4.000.000	12.000.000
Rusland.....	325.000.000	325.000.000
Griekenland.....	—	39.554.036
Cuba.....	—	15.000.000
Tsjechosl.-Com.....	—	7.000.000
Roemenië.....	—	6.666.666
Liberia.....	—	5.000.000
Totaal.....	4.046.400.000	8.585.523.702
Ingeloste schuldbiljetten ..		
Totaal.....	3.338.698.000	8.125.458.000
Totaal.....	7.385.098.000	16.710.981.702
Netto Staatsschuld V.S. ..	3.305.358.289	12.892.162.155
Totaal generaal	10.690.456.289	29.603.143.857
Schulden.		
	1917	1918
	\$	\$
Staatsschuld v. vóór d. oorlog		
Oorlogsleeningen enz.	1.214.789.842	1.192.444.102
1e Liberty Loan.....	1.986.759.995	1.989.447.389
2e " ".....	3.449.972.002	3.807.864.349
3e " ".....	—	3.793.780.647
4e " ".....	—	2) 6.989.200.000
Spaarzegels 1).....	10.236.450	966.269.370
Schuldbiljetten.....	4.028.698.000	3) 10.864.138.000
Totaal oorlogsschuld	9.475.666.447	28.410.699.755
Totaal generaal	10.690.456.289	29.603.143.857

1) Deze vorm van geldopneming is behandeld in eene aantekening op pag. 98, jaarg. 1918.

2) Dit bedrag vertegenwoordigt het totaal der 4e vrijheidsleening, een deel daarvan was op 31 Dec. j.l. echter nog te storten.

3) Inclusief het saldo van 1917.

De „Times”, die reeds enkele dagen geleden deze cijfers geplaatst heeft, schreef er bij: „But this concise and businesslike American statement is distinctly more informative than anything yet issued by our own Treasury on the British debt position.” Men zou deze opmerking ook op Nederland kunnen toepasselijk maken.

De internationale financiële positie van Amerika na den oorlog. — Het vraagstuk tot welken omvang de Vereenigde Staten door den oorlog van een debiteur- in een crediteurnatie zijn omgezet en tot welke gevolgen dit voorshands uit financieel oogpunt zal leiden, trekt in den laatsten tijd in de Vereenigde Staten sterk de aandacht. In ons nummer van 6 November 1918, blz. 980, gaven wij een uitvoerige berekening dienaangaande weer van den heer Rovensky, vice-president van de National Bank of Commerce te New York,

thans hebben op de begin December gehouden jaarvergadering der Investment Bankers' Association zoolwel de heer Thomas W. Lamont, lid der firma J. P. Morgan & Co. en voorzitter van het Foreign Securities Committee der Association, als de heer G. E. Roberts van de National City Bank zich over het vraagstuk uitgelaten.

De heer Lamont geeft in de eerste plaats enkele cijfers, waaruit blijkt, dat hij, al dekken de cijfers zich voor een deel met die van den heer Rovensky, toch de verschuiving grooter acht. Van de 4 milliard dollar Amerikaansche fondsen, vóór den oorlog in Europeesche handen, zullen naar de meening van den heer Lamont, na den oorlog ongeveer drie vierde blijken te zijn teruggekocht, terwijl de totale schuld van Europa aan de Vereenigde Staten zijns inziens op ongeveer \$ 11.000.000.000 zal kunnen worden gesteld. Door tusschenkomst van Amerikaansche bankinstellingen is aan Europeesche regeeringen in totaal ongeveer 2 milliard dollar geleend en aan particulieren een half milliard, terwijl de Amerikaansche Regeering ongeveer 8,5 milliard heeft uitgeleend. Het resultaat is een credit-saldo van rond 10 milliard dollars, gevende een rente-inkomen van minstens 400 miljoen.

Vóór den oorlog liet de handelsbalans der Vereenigde Staten een actief saldo van gemiddeld tegen de 500 miljoen dollar, welk saldo echter — de heer Rovensky toont dit nader aan — geheel door „invisible supplies” — rente, vrachten, toeristen, assuranties etc. — werd opgewogen.

De ontzaglijke tekorten aan grondstoffen en voedingsmiddelen in Europa zullen in de eerste jaren het saldo van de handelsbalans zeker tot 1 milliard doen aanzwellen, terwijl de „invisible supplies”, in de eerste plaats door den wederopbouw van de Amerikaansche handelsvloot, voor een zeer groot deel verdwijnen zullen. Bij het saldo van de handelsbalans voegt zich het evengenoemd rentebedrag, benevens de vervallende aflossingen, wat te zamen het saldo van de betalingsbalans ruwweg op \$ 1,5 milliard stelt. De heer Lamont acht, dat minstens gedurende drie jaren op een dergelijk saldo zal mogen worden gerekend.

Hoe moet dit saldo worden gedekt? Beiden, de heer Lamont en de heer Roberts meenen, dat op deze vraag maar één antwoord kan bestaan: door nieuwe leeningen aan regeeringen en particulieren. De heer Roberts, die dit denkbeeld verder uitwerkt, spreekt van een „financial, commercial and industrial altruism forced upon the United States by the War.” Zijn belangrijke rede kan hier niet in details worden aangehaald. Er blijkt echter uit van een visie op een economische suprematie van de Vereenigde Staten, die in den soberen betoogtrant te meer indruk maakt en waarvan de bewoners van het oude Europa goed zullen doen kennis te nemen. Zal ooit het vroegere evenwicht in de betalingsbalans terugkeeren of zullen de Vereenigde Staten sneller en op een door de oude Europeesche crediteurlanden nimmer vertoonde schaal hun vorderingen op het overig deel der wereld zien toenemen? Werd niet kort tevoren op een vergadering van de U. S. Chambers of Commerce te Atlantic City een lijst van 470 goederen overgelegd, die tevoren uit den vreemde in de Vereenigde Staten werden ingevoerd, doch die thans geheel of zelfs boven de eigen behoefte in het land zelf worden geproduceerd?

De heer Lamont beperkte zich tot den practischen kant van de zaak. Als zoodanig ondersteunde hij sterk het reeds vroeger geopperde denkbeeld in de Vereenigde Staten een lichaam in het leven te roepen van gelijke soort als het Engelsche Council of Foreign Bondholders.

Platina in 1918. — In het voorlaatste nummer van dit tijdschrift verscheen een bericht over goud en

zilver in het achter ons liggende jaar, plaatsgebrek belette aldaar ook nog aandacht te schenken aan het platina, waarover evenwel thans nog eenige bijzonderheden zullen volgen.

Werd de wereldproductie van platina vóór den oorlog gemiddeld vóór 90 à 95 pCt. uit Rusland verkregen en de resteerende 5 à 10 pCt. hoofdzakelijk uit Columbia, de oorlogsjaren en vooral het afgelopen jaar bracht in deze verhoudingscijfers een belangrijke wijziging. Kon Rusland in de laatste jaren vóór den oorlog de wereldvoorraden met gemiddeld 6000 kilo per jaar vermeederen, de eerste oorlogsjaren deden dit cijfer reeds tot op minder dan de helft dalen, terwijl in de jaren 1917 en 1918 tengevolge van het sluiten van de meeste mijnen in den Oeral de productie daar tot een minimum beperkt bleef. De productie in Columbia daarentegen in het voor den oorlog gunstigste jaar slechts 500 kilo bedragende, steeg in den oorlogstijd, aangemoedigd door de zeer hoge platinaprijzen, meer en meer, de productie in dit gebied kan voor het jaar 1918 reeds op het drievoudige geschat worden. De productie in Columbia overtreft dit jaar dan ook die van Rusland. De sterke teruggang in Rusland heeft niettemin tengevolge, dat de platinaproductie in 1918 nog beneden de helft van het productiecijfer van 1913 zal blijven.

Het platina is in den waren zin oorlogsmateriaal bij uitnemendheid, het is onmisbaar bij de vervaardiging van zwavelzuur, hetgeen een der bestanddeelen uitmaakt van sterke springstoffen, onmisbaar voor vlieg-machines, onderzeeboten, tanks, kortom voor de geheele oorlogsindustrie. Reeds in 1917 werd het platina onder controle van de Ministeriën van Oorlog gesteld en werd het platina-verbruik buiten de oorlogsindustrie zeer beperkt.

In Januari 1918 werd in Frankrijk een wetsontwerp ingediend, om de wet van 3 Augustus 1917 op de beslagnemingen ook toepasselijk te maken op platina en de tot de platinagroep behorende metalen (iridium, palladium, osmium, rodium, ruthenium). Begin Mei werd dan ook een bevel afgekondigd tot aangifte vóór 15 Mei van elk bezit aan platina of platina-metalen van 100 gram of daarboven.

Ook in de Vereenigde Staten heerschte dit jaar een groote schaarschte aan platina, daar dit land (de grootste consument van dit metaal), wegens het in Februari 1917 in Rusland afgekondigde uitvoerverbod, uitsluitend op de productie van Columbia was aangewezen. In Juni werd ook daar tot een zelfden maatregel als in Frankrijk overgegaan.

In Duitschland ontstond in het begin van het jaar eenige ontspanning in den platinanood ten gevolge van aanvoeren uit Rusland.

In Zwitserland en ook in ons land werd dit jaar van Regeeringswege een onderzoek ingesteld naar de hoeveelheden platina, die eventueel voor 's lands defensie ter beschikking zouden kunnen komen.

In Engeland werd de platinahandel onder controle gesteld van enkele der voornaamste handelaren en werd de Regeering voortdurend op de hoogte gehouden van den platina-voorraad in het land. Eenige takken van industrie voor het oogenblik als niet onmisbaar beschouwd, werden van platina-verbruik uitgesloten.

De boven omschreven requisitiemaatregelen hadden tengevolge, dat van Regeeringswege platinaprijzen werden vastgesteld, welke echter niet het karakter van maximumprijzen hadden, doch slechts tot maatstaf dienden bij in-bezit-nemingen. Hierdoor ontstonden in enkele landen twee platinaprijzen, een officieele notering; waartegen de Regeering platina overnam en een handelsprijs voor het weinige nog in het vrije verkeer aanwezige platina.

Deze prijzen liepen zoo zeer uiteen, dat meermalen op verhooging van den officieelen prijs werd aangedrongen, somtijds met gunstig gevolg. In Engeland was de officieele notering in het begin van het jaar

14 £ 10 sh., welke in den loop van het jaar stēeg tot £ 20 per oz.

In de Vereenigde Staten werd in Maart de officieele notering gesteld op \$ 105 voor platina, \$ 135 voor palladium en \$ 175 per oz. voor iridium. Deze noteringen lokten echter weldra protesten uit, met het oog op de hogere handelsprijzen.

In Frankrijk werd in Mei de officieele notering op fr. 17.500 per kilo gesteld, ofschoon de handelsprijs in 1917 reeds fr. 20.000 bedroeg en deze prijs in den loop van dit jaar opliep tot zelfs fr. 37.500 per kilo. In ons land bereikte de platinaprijs reeds in 1917 vrijwel het maximum met f 16.250 per kilo. Aankopen voor Deutsche rekening in 1916 deden de hier aanwezige voorraden zeer verminderen en de veroorzaakte schaarschte deed in 1917 den prijs tot op deze hoogte stijgen. In dit verband is het merkwaardig, dat, toen in het begin van dit jaar eenigē ruimte op de platina-markt in Duitschland kwam, ook in ons land een ruimer aanbod ontstond, blijkbaar van platina uit Duitschland, naar hier gesmokkeld, met het oog op den hoogen prijs en den hoogen stand van onze valuta in Duitschland.

Op dit ruimer aanbod daalde de in Januari reeds tot f 16.000 teruggelopen platinaprijs wegens verruiming van de platina-markt tengevolge van het in gebruik stellen van het vervangmetaal platino, tot f 15.500 op 15 Februari en tot f 15.000 per kilo op 20 Februari.

Daarna echter verminderde het aanbod en steeg de prijs tengevolge van aanhoudende vraag op 28 Februari weder tot f 15.500 per kilo. Deze prijs bleef gedurende de geheele maand Maart en de eerste dagen van April gehandhaafd, waarna op 10 April de prijs opnieuw een stijging onderging tot f 16.000 per kilo. Een vrij levendige vraag, daartegen een tot een minimum beperkt aanbod, maakte het noodzakelijk den houders van platina door een hooger prijs tot verkoopen aan te sporen en dientengevolge steeg de notering op 5 Juli tot f 16.500 per kilo, waarmede derhalve de hoogste notering van 1917 met f 250 werd overschreden. Deze prijs bleef gedurende nageoeg den geheelen verderen loop van het jaar van kracht.

In November en vooral na het sluiten van den wapenstilstand ontstond een ruimer aanbod, hoogstwaarschijnlijk uit vrees voor een prijsdaling. Het aanbod was aanvankelijk echter nauwelijks voldoende om aan de nog steeds aanhoudende vraag te voldoen, doch toen in December het ruimere aanbod aanhield, de vraag daarentegen plotseling sterk verminderde, kon een gevoelige daling niet uitblijven en liep de prijs terug tot f 12.500 op 30 December.

Ook dit jaar werd tengevolge van de hooge platina-prijzen een veelvuldig gebruik gemaakt van het vervangmetaal platino.

H. D. & Z.

BOEKAANKONDIGING.

Economisch-Historisch Jaarboek.

Vierde deel 1918. Uitgegeven door de Vereeniging Het Ned. Ec.-Hist. Archief, 's-Gravenhage, Mart. Nyhoff, 283 blz.

Het vierde jaarboek in deze reeks brengt ditmaal een zevental bijdragen van verschillenden omvang. Enkele missives en bescheiden uit de voorgeschiedenis van de wetgeving tegen den Kinderarbeid in Nederland, voorafgegaan door een overzicht dier voorgeschiedenis, aanvangend in 1840 tot de wet-Van Houten van 1874, van de hand van prof. Mr. N. W. Posthumus openen de reeks. Een Leidsch rapport van 1855 en een rapport van den ingenieur van het stoomwezen van 1860 vormen de belangrijkste der zeven afgedrukte stukken. De publicatie vindt aanvulling in de j.l. zomer door prof. Aalberse in het Katholiek Sociaal Weekblad onder den titel „Een onbekende enquête naar de arbeidstoestanden in Nederland, ge-

houden in het jaar 1840”, afgedrukte merkwaardige rapporten uit een tiental plaatsen in Nederland.

Enkele Amsterdamsche stukken betreffende den termijnhandel in graan in de laatste helft der 17e eeuw, toegelicht door Dr. J. G. van Dillen, en een achtal bescheiden over den slavenhandel der W.-I. Compagnie, toegelicht door Mr. Dr. S. van Brakel volgen, terwijl Mej. Dr. E. M. A. Timmer een viertal merkwaardige contracten uit het eind der 18e eeuw mededeelt, waarin de sedert 1660 in nauwe samenwerking staande brouwers van verschillende Hollandsche steden overeenkomsten aangaan, waarbij zij een gezamenlijke en ingrijpende regeling nopens prijsverhoging, contante betaling, enz. pogen door te zetten.

Op uitvoerige door Dr. M. G. de Boer medegedeelde gegevens, inzake Amsterdamsche Veemcontracten, volgt als zesde stuk een merkwaardige bijdrage van den heer F. J. A. Huart nopens geldtheoretische beschouwingen uit de 17e eeuw. Het betreft een in het Latijn gestelde observantie van de hand van Mr. Pieter Ockerssen of Ockers, toenmaals lid van het Hof van Holland, nopens een in 1663 door dat Hof gewezen vonnis inzake een van tweehonderd jaar te voren stammende jaarlijksche uitkeering. Naar welken maatstaf behoorde deze uitkeering, besproken in een gouden rekenmunt, welke ten tijde van het vonnis met een veel grooter aantal muntstukken in de verzwakte landsmunt correspondeerde te geschieden? De observantie geeft naar aanleiding van deze rechtsvraag in enkele woorden een beschouwing over het wezen van de waarde van het geld, die inderdaad gesteld mag worden naast de schrijvers uit het eind der 17e eeuw en later, wier meeningen prof. Mr. E. M. Meyers weergaf in een artikel in de April-aflevering 1917 van de „Vragen des Tijds”.

De laatste en tevens meest uitvoerige bijdrage betreft dezen tijd. De heer G. E. Huffnagel geeft en bespreekt verschillende contracten en concept-contracten, uit de jaren 1906 en volgende, betreffende den afzet van bacoven uit de kolonie Suriname¹⁾. Het contract van 1906 gesloten met de United Fruit Company tesamen met de tusschen het gouvernement en de planters overeengekomen regelingen, worden gevolgd door concept-agreements met de United Fruit Company uit 1911 en 1912. In 1913 werd de relatie met dit lichaam verbroken, waarna o.a. gepoogd werd tot een afscheep naar Nederland te geraken. Nos. 7 en 8 der gepubliceerde stukken vormen de beide concept-contracten dienaangaande met een tweetal Rotterdamsche firma's opgemaakt en dateerend van Juli 1914. De planters zijn op deze voorstellen niet ingegaan, waarna de zaak gedurende den oorlog is blijven rusten.

B.

J. M. L. Saunders. De economische positie van Den Helder. Beknopte schets van de economische positie van Den Helder, met een kaartje. Den Helder, C. de Boer.

De beteekenis van een nederzetting in een economisch-geographisch milieu ondergaat voortdurend wijzigingen met de veranderingen van het milieu zelf en met den loop der betrekkingen, waarin dit milieu staat tot een ruimeren economischen kring. Daardoor ziet men steden opkomen en ondergaan, tot bloei komen of kwijnen en vervallen. De geschiedenis levert daarvan voorbeelden in alle landen der aarde. Om de factoren van opkomst of verval van een nederzetting te kennen, moet men derhalve een overzicht hebben van het milieu, waarin zich die nederzetting bevindt en van de wijzigingen, die dit milieu ondergaat. Van die gedachte uitgaande, heeft de schrijver van het bovenstaand werk eerst een beknopt overzicht gegeven van de economische ontwikkelings-

¹⁾ In dit tijdschrift verschenen van de hand van dezen schrijver artikelen aan dit onderwerp gewijd op pag. 624, 680, 711 en 747 van den jaargang 1916.

geschiedenis van Nederland. Dit gedeelte had wel beknopter kunnen zijn, omdat het eigenlijk object van zijn studie eerst laat op den voorgrond treedt. Den Helder en Huisduinen waren toch tijdens de Republiek slechts visschersdorpen en dienden tevens van tijd tot tijd als pleisterplaatsen, toen de scheepvaart op Amsterdam nog door het Marsdiep ging. Als visschersdorpen had men hier o.a. walvischvaart; in Den Helder woonden in 1707 29 kapiteins van walvischvaarders, er behoorden 32 schepen tehuis. In 1738 voeren uit Den Helder 228 walvischvaarders naar Straat David in Groenland. In Huisduinen woonden in 1707 7 commandeurs van walvischvaarders; later vond men er zelfs 60 kapiteins. Doch door den 4en Engelschen oorlog kwam Huisduinen tot verval, terwijl Den Helder, certijds de mindere, langzamerhand de meerdere werd, vooral doordien van 1770—80 hier een haven werd aangelegd, waar in 1789 tegelijk 151 schepen lagen en van welke gezegd werd, de schoonste van Europa te zijn.

Vroeger ankerde de vloot op Texels reede; na den aanleg van genoemde haven werd die reede verlaten en Den Helder nam sedert in bloei toe, terwijl Huisduinen bij het volkrijker Den Helder in 1805 werd ingelijfd.

Napoleon zag de economisch-geographische betekenis van die haven in, liet hier versterkingen aanleggen en in 1818 had Den Helder met de aangrenzende nederzettingen 3082 inwoners.

En toen het Groot-Noordhollandsch kanaal gegraven was, werd hier de voorhaven van Amsterdam gevestigd en de binnenhaven gegraven. In 1826 kwam hier de eerste sleepstoomboot in de vaart en in 1850 gingen 4000 zeeschepen en 2400 binnenschepen door het kanaal.

Zoo gaat schrijver de economische geschiedenis dier nieuwe plaats na, de aansluiting bij het spoorwegnet in 1865 en den bloeitijd in de jaren na 1870, toen de Maatschappij Nederland en de Java-Maatschappij hier haar kantoren vestigden. In 1872 werden er 418 zeilschepen en 157 stoomschepen ingeklaard, totaal 252.638 ton. Vooral hout en steenkool werd hier binnengebracht; Den Helder had $\frac{1}{2}$ van den totalen houtaanvoer. Handelaars in scheepsbenodigdheden, en cargadoors vestigden zich hier; er was een zeilmakerij, een stoomzagerij, metaalgieterij en de bevolking steeg tot 18.000 zielen, in 1878 tot 22.000.

Doch nu was de bloeitijd weldra voorbij, doordien het Noordzeekanaal tot stand kwam en Den Helder de betekenis als voorhaven van Amsterdam verloor. Ook de visscherij ging achteruit. In 1914 kwamen slechts 25 schepen in de haven. Tegenover deze malaise stond wel het meerder vertier van marine en leger, maar de belangrijkste levensader voor deze haven was afgesneden.

Schrijver schetst dan de werken, die in het noorden van Noord-Holland werden uitgevoerd, de drooglegging van het Koegras en de betekenis daarvan voor den landbouw. Hij vestigt verder de aandacht op de droogmaking der Zuiderzee en komt dan, met het oog op onzen handel op Engeland, tot de vraag, of Den Helder geen nieuw leven kan worden ingeblazen, door het oprichten van een scheepvaartlijn uit het noorden van Engeland via Den Helder en de Zuiderzeebaan over Friesland en verder? Zou een dergelijke lijn niet in een door het verkeer gevoelde behoefte kunnen voorzien, wanneer daar nog snelle aansluitingen van uit Den Helder naar het zuiden bijkomen, die de reizigers naar de groote markten en andere handelscentra brengen? Om zijn beginsel te verdedigen, gaat de schrijver den handel van Nederland op Engeland na en vestigt daarbij de aandacht op de nijverheid, die zich hierdoor ontwikkelen kan en die den handel voedt.

De schrijver is wel optimistisch als hij denkt, dat het verkeer, hetwelk nu over andere havens op Engeland plaats heeft, op Den Helder zal geconcentreerd

worden. De schrijver komt ons voor, bij zijn optimisme voor de haven, die hij protegeert, te veel uit het oog te verliezen — zelfs aangenomen, dat de economisch-geographische positie van Den Helder de beste is — dat er nog andere factoren werkzaam zijn, die bij de keuze der richting van het verkeer, van de banen, die het volgt en van de havens, welke het kiest, eene rol spelen. In de keus van handelsroutes en handelshavens hebben ook de scheepvaartmaatschappijen, de reederijen en de handelaren een zelfbewusten, persoonlijken invloed. Zoolang die niet gewonnen zijn, geven eenigszins kortere handelswegen zelfs geen doorslag. Of de vraag: Den Helder wéér een handelshaven? waarmede de schrijver zijn boek besluit, eens bevestigend zal beantwoord worden? Wat het verkeer door Friesland betreft, zal zeker de haven van Harlingen in vele opzichten de voorkeur hebben, omdat van hier het spoorwegverkeer zooveel korter wordt.

Afgescheiden hiervan achten wij dit soort van studiën van groote beteekenis voor elke stad en gewest.

H. BLINK.

Sociale Voorzorg, aldus is de naam van een nieuw sedert Januari verschijnend maandblad, onder redactie van Dr. Ir. J. van Hettinga Tromp, L. Heyermans, K. Lindner, Mr. M. J. A. Moltzer en J. C. Schröder. Het blad zal, zooals de redactie mededeelt, voorloopig gewijd zijn aan de sociale verzekering, de sociale techniek en de volksgezondheid, alle onderwerpen, waarvan niet zonder grond wordt verwacht, dat zij in de komende tijden ook in de practische politiek een voorname rol zullen spelen. Het tijdschrift zal naast artikelen geregelde overzichten bevatten van belangrijke uitspraken en beslissingen, een sociaal-technische, sociaal-hygiënische en parlementaire kroniek benevens o.a. een overzicht van den inhoud van binnen- en buitenlandse tijdschriften.

Het eerste nummer zet goed in. Het opent met een artikel van prof. Ir. Is. P. de Vooyo, „Werkloosheid en Duurte”, waarin er op gewezen wordt, dat in de toekomst niet meer als voorheen de sociale voorzorg eenvoudig kan worden geënt op een steeds in omvang en financieel draagvermogen toenemend bedrijfsleven. Werkloosheid en duurte zijn en blijven voorshands ernstige bedreigingen. Zij dwingen den socialen hervormer thans verder te gaan en niet meer de oogen te sluiten voor de factoren, die de productie zelve kunnen versterken en bevorderen. „De sociale hervormers kunnen dat niet aan de kooplieden en industrieelen overlaten, zooals zij het voorheen wel en met gerustheid deden. Met of zonder hen, doch waarschijnlijk met hen, zal er veel te onderzoeken, te overwegen, te organiseeren en vooral te doen zijn. Geschiedt dat niet en wordt volhard in de houding van argwaan en kritiek tegenover de leiders van het kapitalisme, waarbij hun tegelijkertijd vrij spel gegeven wordt, eene houding zooals die tijdens de oorlogsjaren werd aangenomen, dan zal de geheele actie voor sociale maatregelen hoe krachtig die ook gevoerd wordt, niet het resultaat kunnen verkrijgen, dat vóór den oorlog er van werd verwacht. Werkloosheid en duurte zullen dan te niet doen, of zelfs in hunne werking overtreffen, wat door de sociale voorzorg in een halve eeuw is bereikt.”

Sedert het verscheiden van het Sociaal Weekblad, ontbrak in Nederland een tijdschrift op dit gebied. De opzet van het maandblad doet vertrouwen, dat het in de bestaande leemt zal kunnen voorzien. Uitgever is de fa. P. N. van Kampen & Zoon, te Amsterdam.

F. M. Nobel. De Beroepsconsul.
Morks' Beroeps-Bibliotheek, Dordrecht
1918, 48 blz.

In de bekende serie Morks' Beroeps-bibliotheek, onder redactie van Th. M. Ketelaar, is als No. 33 nu ook verschenen een geschriftje, gewijd aan den Beroepsconsul.

Om deze betrekking te behandelen werd bereid gevonden de heer F. M. Knobel, zelf oud-consul-generaal, iemand, die met kennis van zaken een en ander van dezen werkkring kan vertellen. Naast de bekende uitgaaf van het Departement van Buitenlandsche Zaken, „De Consulaire Loopbaan”, die haar relaas misschien met wat veel enthousiasme deed, bestond er zeker nog wel plaats voor een tweede handleiding, die den jongeman, welke zich gesteld ziet voor de keus van een beroep, inlicht over het werk, dat hem als consul zal wachten en de wijze, waarop hij tot dit ambt kan komen. Hoe de Nederlandsche consul en de Nederlander in het algemeen in den vreemde in het leven zal staan, wordt helder voorgesteld — bij wijze van spreken, zegt de schrijver, kan men de opmerking maken, dat het gemakkelijker is buiten de grenzen van het eigen land Amerikaan of Engelsman te zijn dan Nederlander — de bestemming van den consul als pionier voor de economische expansie van het vaderland treedt in de schets minder op den voorgrond. De eischen van de beide examens, die voor den consulaire dienst zijn af te leggen, worden besproken, aan de hand van opgaven, daarbij voorgekomen, een enkele maal vindt men ook boeken en ander materiaal vermeld, dat den candidaat de kennis kan bijbrengen, die hij heeft te bezitten. Uitvoerig zijn deze aanwijzingen niet, in het algemeen is het ook bezwaarlijk in kort bestek hiervoor volledig te zijn; eenig inzicht in den tegenwoordigen toestand van handel, nijverheid, landbouw en scheepvaart en de moderne handelsgeschiedenis, vakken, waaraan voor den aanstaanden consul wel de meeste waarde zal zijn toe te kennen, verkrijgt men niet uit de studie van enkele handboeken. Ruime belangstelling en nasporing van de studeerenden zelf in het helaas nog weinig beschreven en geordende materiaal zal de eenige mogelijkheid zijn. De heer Knobel wijst er nog op, dat salariering en verblijfstoelagen van de Nederlandsche consulaire ambtenaren dezen nog steeds niet ruimheid van beweging verzekeren. Slechts hij — aldus de schrijver — zal aan zijne roeping beantwoorden, die in zijn werk opgaat, niettemin — zoo leest men enkele regels verder — is het bezit van eenig vermogen voor den aanstaanden consul zeer wenschelijk. De brochure sluit met het uitspreken van een gunstige verwachting voor de vooruitzichten van deze carrière; op de plaats, die den consul zal worden aangewezen bij de reorganisatie van de economische voorlichting, wordt daarbij niet ingegaan. Het consulaire reglement, zooals dat thans van kracht is (K. B. van 19 Augustus 1918, St.bl. No. 524), is als bijlage opgenomen.

II.

Het in December 1918 verschenen Jaarboek van de Handelsvereniging Rotterdam bevat ook ditmaal verschillende bijdragen, die aandacht verdienen. Mr. M. W. F. Treub houdt onder den titel „Distributie, Coöperatie en Middenstand” een pleidooi voor coöperatie ook door den middenstand zelven. De verbruikscoöperatie is ondanks tegenkanting een sociale factor geworden van groote beteekenis. De middenstand van thans erkent dit. Waarom zou hij dan niet het economisch juiste, dat in coöperatie ligt opgesloten, zelf overnemen? Van Rotterdam's Gemeentefinanciën gedurende den oorlog geeft Mr. S. J. L. van Aalten een onder allen druk, van optimisme blijkgevend overzicht, terwijl de heer J. van der Molen, eveneens wethouder van Rotterdam, aandacht wijdt aan den Middenstand en het Onderwijs. Verder bevat het jaarboek een artikel over de Rotterdamsche Volks-Universiteit van Mr. W. C. Mees en enkele andere bijdragen.

Evenals vorige jaren heeft het Agentschap Rotterdam van de Nederlandsche Handel-Maatschappij graphische voorstellingen vervaardigd en gepubliceerd van den loop der wisselkoersen te

Rotterdam. Inzonderheid is te noemen een tableau, waarop de afwijkingen in percenten boven of onder pari worden voorgesteld.

Ook Gebroeders Chabot gingen er mee voort eenige wisselkoersen in een aantal diagrammen graphisch voor te stellen.

Het nuttige werk, dat hiermede tot stand gebracht is, zal ook dit jaar weer door velen gewaardeerd worden.

REGEERINGSMAATREGELEN OP HANDELSGEBIED.

Uitvoerverbod. Het ingang van 17 Januari werd verboden de uitvoer van *baksteen, kalkzandsteen, drijfsteen, vuurvaste steen, dakpannen, gresbuizen en hardsteen.*

Aanvoer van goederen uit het buitenland. De Minister van Buitenlandsche Zaken heeft thans bekend gemaakt in een communiqué, voorkomende in de dagbladen van 9 Febr. j.l., de hoeveelheden goederen, waarvan uit hoofde van de economische schikking te Londen de aanvoer naar Nederland zal worden vergemakkelijkt.

Wederopbouw in Frankrijk. Teneinde een blijk van belangstelling te geven in den toestand van de door den oorlog verwoeste streken en na te gaan, in hoeverre ook met Nederlandsche medewerking in de behoefte daarvan zou kunnen worden voorzien, zal zich een speciale commissie naar Parijs begeben om aldaar met de door de Fransche regeering aangewezen autoriteiten en lichamen ter zake besprekingen te voeren.

Melk en melkproducten. De Minister van Landbouw heeft bij zijn Departement ingesteld een *tijdelijke afdeling voor Melk- en Melkproducten-voorziening*, welke te behandelen zal hebben alles wat betrekking heeft op vervoer, bestemming en distributie, uitvoer van melk en zuivelproducten en aanschaffing van hulpmiddelen voor het zuivelbedrijf. Onder de afdeling zullen ressorteeren het Rijkskantoor voor Melk en Zuivelproducten en het Rijkskantoor voor Vetten.

MAANDCIJFERS.

RIJKSPPOSTSPAARBANK.

DECEMBER	1916	1917	1918
Inlagen	f 6.871.913	f 7.493.163	f 11.619.557
Terugbetalingen ..	„ 5.961.309	„ 6.579.244	„ 6.667.774
Tegoed der inleggers op ultimo	„ 201.974.271	„ 217.533.868	„ 236.097.186
Nom. bedr. der uitst. staatsschuldboekjes op ultimo	„ 26.247.600	„ 28.606.350	„ 32.463.800
Spaarbankboekjes:			
Aantal nieuw uitgegeven	9.170	10.208	13.430
Aantal geheel afbetaald	5.624	5.851	5.734
Aantal uitstaande op ultimo	1.732.467	1.765.476	1.820.058

NEDERLANDSCHE HANDELSSTATISTIEK.

Hierachter zijn opgenomen de cijfers van in- en uitvoer in Nederland gedurende de maanden Juli tot en met December 1918 — alsmede de cijfers van 1917 ter vergelijking, — welke door het Centraal Bureau voor de Statistiek bewerkt en in het licht gegeven zijn. De getallen zijn afgerond op duizenden kilogrammen. Enkele onjuistheden in de ten vorigen jare gepubliceerde cijfers van 1917 zijn in de achterstaande tabellen hersteld. De gegevens van de maanden Januari tot en met Juni werden opgenomen op blz. 744 en 745 van den vorigen jaargang. In de volgende aflevering zullen de voor het gehele jaar samengetelde en groepsgewijze berekende cijfers geplaatst worden.

Artikelen	JULI				AUGUSTUS				SEPTEMBER			
	Invoer		Uitvoer		Invoer		Uitvoer		Invoer		Uitvoer	
	1917	1918	1917	1918	1917	1918	1917	1918	1917	1918	1917	1918
Aardappelen ..	0	4	36.437	12.568	1	0	23.497	198	1	1	318	22
Aardappelmeel ..	0	0	35	0	0	0	2	0	0	1	1	0
Aardew. en porsl.	2.016	981	426	260	1.953	969	317	317	2.016	755	431	354
Bier	2	11	1.168	4	6	11	113	1	5	21	766	6
Boter	0	2	3.146	0	0	0	768	0	0	0	135	0
Cacao	0	0	36	0	0	31	285	0	0	0	203	0
Cement en tras.	35.780	12.044	0	2	42.720	11.348	0	0	44.016	12.569	0	1
Chem. product. ¹⁾	1.659	1.003	303	117	2.426	1.313	164	77	2.529	1.090	275	79
Chilisalpeter ...	28.893	0	0	0	1.164	0	0	0	0	0	0	0
Chocolade	0	0	55	0	2	0	0	0	0	0	139	0
Copra	6.970	0	0	0	907	0	0	0	1.188	0	0	0
Eieren	0	0	1.667	0	0	0	2.025	0	0	0	1.347	0
Garens v. katoen	2.167	5	57	1	1.533	0	0	0	3.061	39	42	0
„ v. wol	69	0	0	0	51	0	0	0	149	0	0	0
„ v. vlas, henn.	36	79	0	5	28	16	0	0	3	51	10	5
Gedistilleerd ...	33	11	1.234	1.019	4	5	647	188	5	3	1.517	487
Gerst	2	200	0	0	0	200	0	0	0	550	0	0
Gist	0	0	357	118	0	0	368	129	0	0	273	110
Glas en glaswerk	2.793	1.074	1.007	921	2.236	1.269	202	169	1.901	1.066	653	367
Haver	0	0	0	0	0	0	0	0	2.410	0	0	0
Hout ²⁾	57.545	63.025	6	0	36.852	18.980	1	0	45.251	87.845	0	130
Huiden en vellen	53	0	0	88	36	15	0	0	120	0	0	347
Kaarsen	0	0	2	0	0	0	0	0	1	0	0	0
Kaas	—	—	10.246	1.091	—	—	4.492	911	—	—	136	323
Katoen (ruwe) ..	184	188	0	0	0	0	0	0	2.147	0	0	0
Kinabast	442	17	323	26	221	0	689	5	84	0	602	23
Kleurstoffen ...	9	1	138	0	3	2	1	0	7	3	0	1
Klinknagels enz.	258	175	3	3	238	75	1	0	512	113	15	0
Koffie	978	45	2	0	255	688	1	0	2.209	1.266	0	0
Koper en koperw.	74	22	1	0	224	70	0	0	227	27	0	0
Leder	0	0	—	—	0	0	—	—	0	0	—	—
Lijnolie	0	0	68	1	0	1	10	0	0	8	43	0
Lijnzaad	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Lood en loodwerk	2	0	6	0	102	0	0	0	50	100	0	0
Machines	3.231	2.651	1.671	449	3.478	2.352	739	75	3.965	2.581	1.113	292
Mais	23.586	3.342	0	0	6.324	1.161	0	0	10.217	0	0	0
Manufact. ³⁾ n.a.g.	36	0	0	0	30	0	0	0	63	1	0	0
„ modewaren ...	37	67	0	0	60	34	0	0	48	46	0	0
„ onderkleeding	38	4	0	0	26	8	0	0	18	5	0	0
„ dekens v. wol	0	0	1	1	1	0	0	0	0	0	3	0
Margarine	85	0	10.336	9	71	0	12.850	1	149	0	2.960	1
Palmpitten	2.992	0	0	0	106	0	0	0	83	100	0	0
Papier	1.653	586	9.426	8.887	1.938	608	4.556	3.704	1.737	870	5.562	7.248
Petroleum	1.520	12	1	1	3	0	2	1	12.597	5	0	0
Rails enz.	104	37	94	0	213	59	0	0	355	174	77	0
Rijst	7.951	0	1	1	0	0	0	0	1	0	0	0
Rijvielen	28	18	—	—	34	27	—	—	23	37	—	—
Rogge ⁴⁾	0	6.107	0	0	0	3.060	0	0	0	5.664	0	0
Runderen ⁵⁾	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Schape ⁶⁾	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Sig. en sigaretten	29	0	488	20	27	1	358	111	9	0	156	57
Staal- en ijzerw. ⁶⁾	1.858	2.296	2.446	101	2.012	2.402	127	63	2.493	2.223	1.306	30
Steenkolen enz.	294.246	27.668	10.872	12.005	134.166	76.389	3.380	6.561	75.552	134.223	6.255	18.936
Suiker, basterd.	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
„ beetw. (ruwe)	0	0	0	0	0	0	1	0	0	0	2.211	0
„ riet (ruwe) ..	4	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Tabak	547	0	2.152	0	1.044	10	6.230	0	1.602	141	3.254	0
Tarwe ⁴⁾	36.355	9.615	101	35	15.070	5.594	61	14	2	7.141	33	27
Thee	514	0	—	—	22	0	—	—	0	0	—	—
Tinblokken	119	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Varkens ⁷⁾	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Visch	17	136	5.384	63	5	2	4.100	90	2	484	1.571	14
Vlas	0	0	1.827	0	0	0	1.482	0	0	0	1.242	0
Vleesch	0	0	716	49	0	2	436	0	0	1	2.895	0
Vruchten ⁷⁾	7	15	12.103	1.459	26	2	12.376	8	33	5	19.393	0
Wijn	370	71	278	9	195	471	1	0	160	924	154	1
Wol	832	68	0	0	367	0	0	0	570	0	0	0
Weefs. en stoff. ⁸⁾	13	24	0	0	3	2	0	0	12	3	0	0
van zijde												
„ van katoen ..	227	58	2.186	41	502	8	121	5	385	5	1.115	1
„ v. vlas, henn.	5	0	5	0	6	0	1	0	2	0	3	0
„ laken enz. ...	49	0	3	0	156	0	0	0	76	0	5	0
„ flanel	2	0	0	0	1	0	0	0	2	0	0	0
IJzer, gegot. (ruw)	1.713	2.830	9	0	1.667	1.360	0	0	2.143	951	0	0
„ plaatensmeed	9.059	9.334	0	1	10.086	7.626	0	0	12.498	8.921	0	7
„ buizen	872	1.607	11	0	828	584	1	5	558	807	2	0
Zink en zinkwerk	0	3	226	0	0	0	142	0	16	1	107	0
Zout	13.958	12.659	7	0	16.552	10.004	0	0	14.327	14.951	0	0

¹⁾ Geen verwaren, soda of potasch. ²⁾ Geen verhout. ³⁾ Zie ook Weefsels. ⁴⁾ Incl. bloem en meel naar verhouding 3:4.
⁵⁾ Stuks. ⁶⁾ Zie ook IJzer. ⁷⁾ Ook gedroogd, maar geen zuidvruchten. ⁸⁾ Zie ook manufacturen.

OCTOBER				NOVEMBER				DECEMBER				Artikelen
Invoer		Uitvoer		Invoer		Uitvoer		Invoer		Uitvoer		
1917	1918	1917	1918	1917	1918	1917	1918	1917	1918	1917	1918	
3	5	61	7	0	2	24	19	0	0	48	10	Aardappelen ...
0	0	1	2	0	0	0	0	0	0	2	0	Aardappelmeel..
1.708	502	255	925	1.896	365	318	133	1.030	469	266	159	Aardew. en porsl.
18	3	227	2	1	1	304	5	6	1	132	240	Bier
0	0	571	0	11	0	3.615	0	13	0	2.418	23	Boter
0	0	148	0	0	0	35	117	0	0	33	141	Cacao
27.994	11.211	2	0	13.556	14.865	0	0	11.724	14.425	2	0	Cement en tras.
1.181	912	167	50	832	1.686	262	58	927	2.874	47	74	Chem. product.¹)
1.189	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	Chilisalpeter ..
0	0	199	0	0	0	39	0	13	0	38	3	Chocolade
1.789	0	0	0	10	0	0	0	0	0	0	0	Copra
0	0	583	0	0	0	221	0	0	0	229	0	Eieren
695	20	2	0	118	0	1	0	5	2	0	5	Garens v. katoen
8	0	0	0	7	0	0	0	0	0	0	0	„ v. wol.....
9	24	0	2	12	9	0	1	0	6	0	4	„ v. vlas, henn.
20	2	888	402	5	1	1.922	242	17	25	1.150	531	Gedistilleerd ...
0	0	500	0	0	500	0	2	0	0	0	0	Gerst
0	0	220	120	0	0	183	102	0	0	92	124	Gist
1.937	1.255	616	483	1.653	755	476	987	1.288	1.116	336	328	Glas en glaswerk
1	0	0	0	3	0	0	3	2	1	0	3	Haver
49.135	113.081	0	62	40.591	85.386	64	0	45.516	111.860	1	0	Hout²)
9	0	0	0	178	1	0	20	46	44	0	0	Huiden en vellen
0	0	0	0	2	0	0	0	0	1	0	0	Kaarsen
—	—	314	61	—	—	4.756	4	—	—	4.066	14	Kaas
40	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	Katoen (ruwe)..
29	0	139	4	0	0	79	2	0	0	61	1	Kinabast
15	3	0	0	15	6	0	1	6	3	0	0	Kleurstoffen ...
176	337	0	0	258	578	0	2	72	484	0	1	Kliuknagels enz.
249	288	0	0	1.531	12	0	0	1.108	301	0	0	Koffie
179	37	0	0	1.595	51	0	0	30	4	0	0	Koper en koperw.
5	0	—	—	0	0	—	—	0	0	—	—	Leder
0	6	733	0	0	0	0	0	1	0	0	70	Lijnolie
0	0	0	0	0	0	0	0	0	80	0	0	Lijnzaad
0	0	0	0	152	0	0	0	0	0	0	0	Lood en loodwerk
2.551	3.208	174	140	2.641	2.478	92	208	2.486	2.607	50	796	Machines
6.505	0	0	0	0	0	0	0	0	1.000	0	0	Mais
43	0	0	0	4	0	0	0	0	5	0	0	Manufact.³) n.a.g.
56	35	0	0	28	24	0	0	10	27	0	0	„ modewaren ..
34	0	0	0	17	0	0	0	0	0	0	0	„ onderkleeding
0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	„ dekens v. wol
228	0	5.538	1	8	0	6.258	0	7	0	5.063	2	Margarine
0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	Palmpitten
1.800	1.910	3.164	4.103	2.122	4.298	3.762	3.737	1.817	2.598	1.313	4.228	Papier
1	17	1	1	3	0	0	2	9	3	1	0	Petroleum.....
77	11	24	0	0	300	23	0	7	157	3	111	Rails enz.....
0	4	0	0	0	0	0	0	0	4	0	0	Rijst
15	20	—	—	15	26	—	—	13	21	—	—	Rijwielen
1	1	0	0	500	1	0	0	0	0	0	0	Rogge⁴)
0	0	3	0	0	22	147	0	0	0	0	15	Runderen⁵)
0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	Schapen⁶)
11	0	178	47	8	0	308	69	3	0	310	697	Sig. en sigaretten
1.938	2.955	191	106	2.646	2.183	127	40	1.306	2.433	60	428	Staal- en ijzerw.⁷)
136.410	104.931	5.930	8.960	290.876	46.591	8.432	16.451	215.485	35.229	5.018	5.554	Steenkolen enz. .
0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	Suiker, basterd .
0	0	3766	0	0	0	5.403	0	0	0	3.655	0	„ beetw. (ruwe)
0	3	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	„ riet (ruwe)..
57	123	2.118	0	988	1	1.696	0	16	0	1.145	0	Tabak
0	23	114	15	1	1	148	13	263	38.202	28	1	Tarwe⁴)
0	506	—	—	0	134	—	—	0	0	—	—	Thee
1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	Tinblokken
0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	Varkens⁸)
1	268	2.292	7	1	3.368	2.565	4	0	6.320	1.645	58	Visch
0	0	744	0	0	0	1.336	0	0	0	180	0	Vlas
0	0	1001	3	0	0	1.335	2	0	0	780	6	Vleesch
28	1	3949	0	2	0	8.172	1	5	0	1.771	16	Vruchten⁷)
80	603	9	0	67	340	9	0	111	560	2	102	Wijn
137	0	0	0	80	0	0	0	0	0	0	0	Wol
3	28	0	0	3	26	0	0	2	2	0	0	Weefs. en stoff.⁹)
160	49	115	1	48	16	141	2	-2	5	51	197	van zijde
4	0	0	0	1	0	0	0	0	0	1	1	„ van katoen .
99	0	0	0	31	0	0	0	0	0	0	0	„ v. vlas, henn.
2	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	„ laken enz...
1.446	1.510	0	0	1.313	3.945	0	5	2.361	2.512	0	23	„ flanel
8.426	9.380	3	0	9.037	5.354	0	0	10.882	5.266	0	0	IJzer, gegot. (ruw)
1.369	594	0	0	631	806	0	0	771	547	2	17	„ plaat en smeed
52	0	52	0	3	36	32	52	125	8	5	17	„ buizen
10.758	6.949	2	0	12.347	8.570	0	0	11.320	8.053	0	0	Zink en zinkwerk
												Zout

¹) Geen verfiwaren, soda of potasch. ²) Geen verfhout. ³) Zie ook Weefsels. ⁴) Incl. bloem en meel naar verhouding 3:4.
 ⁵) Stuks. ⁶) Zie ook IJzer. ⁷) Ook gedroogd, maar geen zuidvruchten. ⁸) Zie ook manufacturen.

STATISTIEKEN EN OVERZICHTEN.

N.B. *** beteekent: Cijfers nog niet ontvangen.

GELDKOERSEN.

BANKDISCONTO'S.

		8 Februari 1919	20 Juli 1914
Ned. Bank	Disc. Wissels. 4 1/2 sedert 1 Juli '15	4 1/2	3 1/2 sedert 23 Mrt. '14
	Bel. Binn. Eff. 4 1/2 " 1 " '15	4	" 23 " '14
	Vrsch. in R.C. 5 1/2 " 19 Aug. '14	5	" 23 " '14
Bank van Engeland	5 " 5 Apr. '17	5	29 Jan. '14
Duitsche Rijksbank	5 " 23 Dec. '14	4	5 Febr. '14
Bank van Frankrijk	5 " 21 Aug. '14	3 1/2	29 Jan. '14
Oostenr. Hong. Bk.	5 " 12 Apr. '15	4	12 Mrt. '14
Nat. Bank v. Denem.	5 1/2 " 4 Jan. '19	5	6 Febr. '14
Zweedsche Rijksbk.	7 " 20 Mrt. '18	4 1/2	6 " '14
Bank v. Noorwegen	6 " 13 Dec. '17	4 1/2	11 " '14
Zwitserse Nat. Bk.	5 1/2 " 3 Oct. '18	3 1/2	19 " '14
Belgische Nat. Bk.	5 " 6 Febr. '19	4	30 Jan. '14
Bank van Spanje ..	4 " 22 Mrt. '17	4 1/2	—
Bank van Italië ..	5 " 10 Jan. '18	5	9 Mei '14
Feder. Res. Bk. N.Y.	3 1/2-4	—	—
Javasche Bank....	3 1/2 " 1 Aug. '09	3 1/2	1 Aug. '09

OPEN MARKT.

Data	Amsterdam		Londen Part. disconto	Berlijn Part. disconto	Parijs Part. disc.	N. York Call. money
	Part. disconto	Prolongatie				
15 Febr. '19	3 1/2-1/4	4	3 1/2	4-5/8	—	5-1/2 1)
10-15 F. '19	3 1/4-7/8	3 1/2-4	3 1/2	4-5/8	—	4 1/2-5 5/8
3-8 F. '19	4-1/4	3 3/4-5	3 1/2	4-5/8	—	3 3/4-5
27 J.-1 F. '19	3 7/8-4 1/8	3 3/4-4 1/4	3 1/2-3 3/4	4-5/8	—	3 3/4-4 1/2
11-16 F. '18	3 1/2-1/2	4 1/4-5	3 5/8-4 3/8	4-5/8	—	4-6
12-17 F. '17	2 1/2-1/2	4-5	5 1/2-1/4	4-5/8	—	2-1/2
20-24 Jul. '14	3 1/2-3/16	2 1/4-3/4	2 1/4-3/4	2 1/2-1/2	2 1/4	1 1/4-2 1/2

1) Noteering van 14 Februari.

WISSELKOERSEN.

WISSELMARKT.

De ententewissels bleven deze week tamelijk stationnair. De omzetten waren matig en koersen schommelden tusschen 11.53 en 11.57 voor Londen, 2.42 en 2.43 1/2 voor New York en 44.30 en 44.50 voor Parijs. Ook in neutrale wissels waren de schommelingen niet groot. België was iets meer aangeboden en de koers brokkelde langzaam af. Slot circa 42.70. De koersschommelingen voor Berlijn en Weenen waren echter beduidend grooter. Aanvankelijk was de stemming voor Berlijn niet slecht en was alleen Weenen flauw, maar later werd ook Berlijn medegetrokken. Het aanbod van Weenen ontstond in Zwitserland van waaruit groote posten hier op de markt werden gebracht. Later was het overwegende aanbod van bankpapier oorzaak, dat de koers voor uitbetaling Weenen sterk terugliep. In het algemeen wekten de berichten over de afstemelingen, die men voornemens is in de verschillende landen van Oostenrijk-Hongarije, een gevoel van wantrouwen, dat ook oversloeg op de waardeering van den Duitschen koers.

KOERSEN IN NEDERLAND.

Data	Londen	Parijs	Berlijn	Weenen	België 1)	New York 1)
10 Febr. 1919..	11.53 1/2	44.35	28.05	13.65	43.10	2.42 1/4
11 " 1919..	11.55 1/2	44.50	27.80	13.55	43.—	2.42 1/2
12 " 1919..	11.55 1/2	44.45	27.50	13.30	43.—	2.42 1/2
13 " 1919..	11.54 1/2	44.40	27.—	12.70	42.95	2.42 1/4
14 " 1919..	11.57	44.52 1/2	27.17 1/2	13.20	42.75	2.43 1/4
15 " 1919..	11.55 1/2	44.47 1/2	26.82 1/2	12.80	42.70	2.42 1/2
Laagste d. w. 1)	11.52	44.20	26.75	12.50	42.60	2.41 1/4
Hoogste " " 1)	11.57 1/2	44.55	28.50	13.70	43.20	2.43 1/2
8 Febr. 1919..	11.54 1/2	44.35	28.90	13.67 1/2	43.10	2.42 1/4
1 " 1919..	11.56	44.45	28.37 1/2	14.25	42.45	2.42 5/8
Muntpariteit..	11.50	48.—	59.26	60.41	48.—	2.48 5/8

*) Noteering te Amsterdam. 1) Particuliere opgave.

Data	Stock-holm *)	Kopen-hagen *)	Chrs-tianta 1)	Zwitser-land *)	Spanje 1)	Batavia 1) telegrafisch
10 Febr. 1919	68.30	63.20	66.35	49.65	49.—	99 1/2-100 1/2
11 " 1919	68.35	63.25	66.50	49.65	49.—	99 1/2-100 1/2
12 " 1919	68.30	63.20	66.40	49.70	49.—	99 1/2-100 1/2
13 " 1919	68.20	63.15	66.35	49.80	49.—	99 1/2-100 1/2
14 " 1919	68.25	63.25	66.30	49.85	49.10	99 1/2-100 1/2
15 " 1919	68.20	63.20	66.40	49.77 1/2	49.10	99 1/2-100 1/2
L'ste d. w. 1)	68.10	63.05	66.20	49.55	48.50	99 1/2
H'ste " " 1)	68.45	63.35	66.70	49.90	49.25	100 1/2
8 Febr. 1919	68.30	63.25	66.45	49.75	49.—	99 1/2-100 1/2
1 " 1919	68.40	63.25	66.65	49.37 1/2	49.15	99 1/2-100 1/2
Muntpariteit	66.67	66.67	66.67	48.—	48.—	100

*) Noteering te Amsterdam. 1) Particuliere opgave.

KOERSEN TE NEW YORK.

Data	Cable Londen (in £ per £)	Zicht Parijs (in frs. p. \$)	Zicht Berlijn (in cents p. 4 Rm.)	Zicht Amsterd. (in cents per gld.)
15 Febr. .. 1919	4.76.45	5.45 5/8	nom.	41 1/4
Laagste d. week..	4.76.45	5.45 5/8	nom.	41 1/8
Hoogste " " ..	4.76.55	5.45 5/4	nom.	41 1/4
8 Febr. .. 1919	4.76.55	5.45 5/8	nom.	41 1/8
1 " .. 1919	4.76.55	5.45 5/8	nom.	40 7/8
Muntpariteit....	4.86.67	5.18 1/4	95 1/4	40 5/16

KOERSEN VAN DE VOLGENDE PLAATSEN OP LONDEN.

Plaatsen en Londen	Noteerings-eenheden	30 Jan. 1919	8 Febr. 1919	Tijdsperk 9-13 Febr. 1919		13 Febr. 1919
				Laagste	Hoogste	
Alexandrië ..	Piast. p. £	97 3/8	97 3/8	97 3/8	97 3/8	97 3/8
B. Aires	d.p.gd.pes.	51 1/2	51 1/16	51 1/16	51 1/2	51 3/8
Calcutta	sh/d.p.rup.	1/6 1/2	1/6 1/2	1/6	1/6 1/16	1/6 1/2
Hongkong ..	id. p. \$	3/3	3/2 1/2	3/1 1/2	3/2 1/4	3/1 1/2
Lissabon	d.p.escudo	35 1/4	35 1/2	35	36	35 1/2
Madrid	Peset. p. £	23.65	23.64	23.63	23.65	23.64
Montevideo..	d.p.peso	60 1/4	60 3/8	60 1/8	61 1/8	60 3/8
Montreal....	\$ per £	4.86 1/8	4.85 7/8	4.85 1/2	4.85 5/8	4.85 5/8
R.d.Janeiro 1)	d.p.milr.	13 1/8	13 3/32	13 1/8	13 3/16	13 3/32
Rome	Lires p. £	30.31	30.31	30.25	30.37 1/2	30.31
Shanghai ..	sh/d.p.tael	5	4/11	4/9	4/10 1/2	4/9
Singapore ..	id. p. \$	2/4 1/8	2/4 5/32	2/4 1/32	2/4 1/8	2/4 1/8
Valparaiso 1)	d.p.pap.p.	10 1/2	10 1/2	10 1/8	10 3/32	10 3/32
Yokohama ..	sh/d.p.yen	2/1 1/10	2/1 1/8	2/1 3/8	2/2 1/8	2/1 7/8

1) Noteeringen op 90 dagen. 2) Noteering van 21 Jan. 1919.

GOUD EN ZILVER.

Sedert 29 Juli 1916 worden de dagelijksche ontvangsten en onttrekkingen van goud door de Bank van Engeland tijdelijk niet bekend gemaakt.

NOTEERING VAN ZILVER.

Noteering te Londen.		te New York	
15 Febr. 1919.....	47 7/8	101 1/8	
8 " 1919.....	48 7/16	101 1/8	
1 " 1919.....	48 7/16	101 1/8	
25 Jan. 1919.....	48 7/16	101 1/8	
18 " 1919.....	48 7/16	101 1/8	
16 Febr. 1918.....	42 3/8	85 3/8	
17 Febr. 1917.....	38 1/8	78 3/8	
20 Juli 1914.....	24 11/16	64 1/8	

N. U. M.

Weekstaat der Nederlandsche Uitvoermaatschappij. Voornaamste posten in duizenden guldens.

Data	Bankiers	Buitenl. Schatkistbilj.	Debet Diverse reken. 1)	5 p.Ct. Schuld-brieven	Credit Diverse reken. 1)
13 Febr. 1919..	3.685	53.200	70.400	16.211	101.341
6 " 1919..	5.206	53.200	70.400	15.878	101.253
31 Jan. 1919..	4.471	65.700	70.400	15.774	101.236
23 " 1919..	2.896	65.700	70.400	15.566	100.499
16 " 1919..	2.726	65.700	70.400	14.791	100.357

1) Beide rekeningen omvatten, behalve garantiëwissels in portefeuille tot het bedrag der buitenl. schatkistbiljetten, in hoofdzaak garantiëwissels in depôt bij de Ned. Bank.

NEDERLANDSCHE BANK.

Verkorte Balans op 15 Februari 1919.

Activa.

Binnenl. Wis-	H.-bk. f	72.602.952,05	
sels, Prom.,	B.-bk. "	983.424,18 1/2	
enz. in disc.	Ag.sch. "	27.761.918,75	f 101.348.294,98 1/2
Papier o. h. Buitenl. in			
disconto			—
Idem eigen portef. f		8.737.456,—	
Af: Verkocht maar voor			
de bk. nog niet afgel. "			8.737.456,—
Beleeningen	H.-bk. f	114.169.433,48 1/2	
incl. vrsch.	B.-bk. "	10.321.988,26	
in rek.-crt.	Ag.sch. "	61.516.165,98	
op onderp.			f 186.007.587,72 1/2
Op Effecten		f 185.960.987,72 1/2	
Op Goederen en Spec. "		46.600,—	186.007.587,72 1/2
Voorschotten a. h. Rijk			13.402.994,56
Munt en Muntmateriaal			
Munt, Goud		f 63.399.780,—	
Muntmat., Goud ..		613.928.651,54 1/2	
			f 677.328.431,54 1/2
Munt, Zilver, enz.: "		8.995.734,28 1/2	
Muntmat., Zilver ..		—	8.995.734,28 1/2
Effecten			
Bel. v. h. Res.fonds. f		5.078.869,32	
id. van 1/2 v. h. kapit. "		3.996.789,43	9.075.658,75
Geb. en Meub. der Bank			1.770.000,—
Diverse rekeningen			104.782.746,59 1/2
			f 1.111.448.904,44 1/2

Passiva.

Kapitaal		f 20.000.000,—
Reservefonds		5.079.402,56
Bankbiljetten in omloop		1.007.335.495,—
Bankassigatiën in omloop		2.584.025,99
Rekening-Courant saldo's:		
Van het Rijk f		—
Van anderen "		64.383.359,22
Diverse rekeningen		12.066.621,67 1/2
		f 1.111.448.904,44 1/2
Beschikbaar metaalsaldo		f 471.008.145,05 1/2
Op de basis van 1/2 metaaldekking		256.147.569,01 1/2
Minder bedrag aan bankbiljetten in omloop		
dan waartoe de Bank gerechtigd is ..		2.355.040.725,—

Verschillen met den vorigen weekstand:

		<i>Meer</i>	<i>Minder</i>
Disconto's			130.426.336,10
Buitenlandsche wissels	505.800,—		
Beleeningen		30.804.295,20 1/2	
Goud		7.019.733,96	
Zilver	44.447,23		
Bankbiljetten		21.398.995,—	
Part. Rek.-Crt. saldo's		13.123.930,30 1/2	

Voornaamste posten in duizenden guldens.

Data	Goud	Zilver	Bankbiljetten	Andere opeischbare schulden
15 Febr. 1919	677.328	8.996	1.007.335	66.967
8 " 1919	684.348	8.951	1.028.734	201.369
1 " 1919	684.357	8.923	1.071.531	90.116
25 Jan. 1919	684.369	8.791	1.053.508	90.669
18 " 1919	684.390	8.737	1.062.722	83.614
11 " 1919	690.424	8.668	1.080.094	99.674
4 " 1919	691.436	8.588	1.100.948	91.626
28 Dec. 1918	689.441	8.545	1.068.947	90.529
21 " 1918	689.923	8.381	1.057.448	95.542
14 " 1918	690.723	8.319	1.059.603	82.497
7 " 1918	692.375	8.256	1.072.360	73.808
30 Nov. 1918	693.392	8.230	1.082.164	75.660
23 " 1918	695.415	8.200	1.081.877	96.217
16 Febr. 1918	716.341	7.275	854.035	90.845
17 Febr. 1917	590.555	6.481	737.606	71.794
25 Juli 1914	162.114	8.228	310.437	6.198

Data	Disconto's		Beleeningen	Beschikbaar Metaalsaldo	Dekking-percentage
	Totaal	Hiervan Schatkist-promessen rechtstreeks			
15 Febr. 1919	101.348	50.000	186.008	471.008	64
8 " 1919	231.775	170.000	216.812	446.821	56
1 " 1919	235.408	181.300	136.960	460.491	60
25 Jan. 1919	221.960	166.800	135.058	463.865	61
18 " 1919	223.497	162.800	138.702	463.396	60
11 " 1919	245.184	176.800	145.342	462.674	59
4 " 1919	252.852	177.800	149.907	461.043	59
28 Dec. 1918	243.691	174.800	139.515	465.624	60
21 " 1918	236.729	167.800	129.116	467.234	61
14 " 1918	219.227	146.800	134.380	470.144	61
7 " 1918	210.203	136.800	142.345	470.915	61
30 Nov. 1918	225.288	145.800	144.367	469.579	61
23 " 1918	231.138	146.800	141.874	467.512	60
16 Febr. 1918	24.090	—	139.462	533.877	77
17 Febr. 1917	59.420	37.000	85.970	434.255	74
25 Juli 1914	67.947	14.300	61.686	48.521 1)	54

1) Op de basis van 1/2 metaaldekking.

Uit de bekendmaking van den Minister van Financiën blijkt, dat uitstonden op:

	8 Febr. 1919	15 Febr. 1919
Aan schatkistpromessen ..	f 326.090.000,—	f 205.290.000,—
waarvan rechtstreeks bij de Ned. Bank geplaatst ..	170.000.000,—	50.000.000,—
Aan schatkistbiljetten ..	137.514.000,—	126.664.000,—
Aan zilverbons	63.085.815,—	62.059.433,50

JAVASCHE BANK.

Voornaamste posten in duizenden guldens.

Naast de per mail ontvangen gegevens worden de telegrafisch bekend geworden totaalcijfers der obligo's en uitzettingen en het beschikbaar metaalsaldo van latere data opgenomen.

Data	Goud	Zilver	Bankbiljetten	Andere opeischb. schulden
8 Febr. 1919	***	***		326.300
1 " 1919	***	***		324.300
25 Jan. 1919	***	***		318.200
30 Nov. 1918	104.729	14.694	192.493	96.650
23 " 1918	102.967	14.577	192.361	90.857
16 " 1918	120.150	14.471	193.167	88.636
9 " 1918	100.751	14.919	192.384	86.708
9 Febr. 1918	86.469	20.400	169.774	64.384
10 Febr. 1917	71.479	22.701	157.860	38.918
25 Juli 1914	22.057	31.907	110.172	12.634

Data	Disconto's	Wissels, buiten N.-Ind. betaalbaar	Beleeningen	Dioerse rekeningen 1)	Beschikbaar metaalsaldo	Dekking-percentage
8 Febr. 1919		204.800		***	68.500	***
1 " 1919		205.100		***	68.300	***
25 Jan. 1919		200.000		***	66.500	***
30 Nov. 1918	8.772	17.778	82.115	17.994	61.893	41
23 " 1918	8.965	17.206	81.132	19.754	61.168	42
16 " 1918	9.190	17.494	82.441	18.786	60.510	41
9 " 1918	8.421	17.541	80.634	20.714	60.137	41
9 Febr. 1918	9.140	35.482	64.975	23.816	60.316	46
10 Febr. 1917	6.470	36.514	55.205	8.953	54.276	48
25 Juli 1914	7.259	6.395	47.934	2.228	4.842 2)	44

1) Sluitpost der activa. 2) Op de basis van 1/2 metaaldekking.

SURINAAMSCHE BANK.

Voornaamste posten in duizenden guldens.

Data	Metaal	Circulante	Andere opeischb. schulden	Disconto's	Dio. rekeningen 1)
30 Nov. 1918 ..	931	1.676 2)	1.164	1.239	109
23 " 1918 ..	926	1.613 3)	1.204	1.238	147
16 " 1918 ..	921	1.627 4)	1.181	1.263	151
9 " 1918 ..	914	1.652 5)	1.159	1.267	183
1 Dec. 1917 ..	611	1.234	980	1.035	1.052
2 Dec. 1916 ..	652	1.050	767	879	809
25 Juli 1914 ..	645	1.100	560	735	396

1) Sluitpost der activa. 2) Hiervan zilverbons 268 dz. gld. 3) idem 275 dz. gld. 4) idem 274 dz. gld.

BUITENLANDSCHE BANKSTATEN.

Aan het eind van ieder kwartaal wordt een overzicht gegeven, van enkele niet wekelijks opgenomen bankstaten.

BANK VAN ENGELAND.

Voornaamste posten, onder bijvoeging der Currency Notes, in duizenden p. st.

Data	Metaal	Circulatie	Currency Notes.		
			Bedrag	Goudd.	Gov. Sec.
12 Febr. 1919	81.619	69.833	***	***	***
5 „ 1919	81.444	69.987	309.482	28.500	289.247
29 Jan. 1919	80.737	69.346	307.480	28.500	288.213
22 „ 1919	80.288	69.022	308.219	28.500	288.845
13 Febr. 1918	58.943	46.061	215.164	28.500	190.020
14 Febr. 1917	59.141	39.451	146.130	28.500	116.099
22 Juli 1914	40.164	29.317

Data	Gov. Sec.	Other Sec.	Public Depos.	Other Depos.	Reserve	Dek- kings- percen- tage 1)
12 Febr. '19	52.680	83.298	28.158	120.046	30.236	20,40
5 „ '19	50.839	83.470	30.721	115.481	29.907	20,45
29 Jan. '19	55.893	80.437	26.613	121.602	29.847	20,13
22 „ '19	62.934	79.041	27.217	126.573	29.716	19,32
13 Febr. '18	56.350	95.867	39.013	126.265	31.332	18,96
14 Febr. '17	134.959	44.034	51.923	145.157	36.141	18,33
22 Juli '14	11.005	33.633	13.735	42.185	29.297	52 1/8

1) Verhouding tusschen Reserve en Deposits.

DUITSCHER RIJKS BANK.

Voornaamste posten, onder bijvoeging der Darlehens-kassenscheine, in duizenden Mark.

Data	Metaal	Daaraan Goud	Kassenscheine	Circulatie	Dek- kings- percen- tage 1)
7 Febr. 1919	2.276.978	2.252.150	5.781.470	23.665.071	34
31 Jan. 1919	2.273.679	2.253.712	5.752.665	23.647.640	34
22 „ 1919	2.275.461	2.255.397	5.672.940	23.393.213	34
15 „ 1919	2.276.643	2.257.183	5.351.403	22.526.370	34
7 Febr. 1918	2.520.737	2.407.345	1.248.585	11.121.678	34
7 Febr. 1917	2.542.271	2.525.490	282.881	7.892.292	36
23 Juli 1914	1.691.398	1.356.857	65.479	1.890.895	93

1) Dekking der circulatie door metaal en Kassenscheine.

Data	Wissels	Rek. Crt.	Darlehenskassenscheine	
			Totaal uitge- geven	In kas bij de Reichs- bank
7 Febr. 1919	26.030.456	11.389.795	***	***
31 Jan. 1919	27.098.634	12.522.737	16.158.600	5.745.500
22 „ 1919	26.562.410	12.322.441	15.920.200	5.666.700
15 „ 1919	27.539.742	13.620.919	15.592.200	5.346.000
7 Febr. 1918	12.609.315	6.303.441	7.661.800	1.236.600
7 Febr. 1917	8.188.720	3.505.047	—	—
23 Juli 1914	760.892	943.964

RUSSISCHE STAATSBANK.

Sedert 5 November 1917 is geen bankstaat verschenen.

BANK VAN FRANKRIJK.

Voornaamste posten in duizenden francs.

Data	Goud	Waarvan in het Buitenland	Zilver	Te goed in het Buitenland	Buit.gew. voorsch. a/d. Staat
13 Febr. '19	5.510.746	2.037.108	314.804	***	20.000.000
6 „ '19	5.508.221	2.037.108	315.488	930.226	20.000.000
30 Jan. '19	5.504.975	2.037.108	316.146	1.056.130	19.550.000
23 „ '19	5.499.318	2.037.108	317.296	1.084.663	19.450.000
14 Febr. '18	5.365.356	2.037.108	252.168	1.072.234	12.500.000
15 Febr. '17	5.134.734	1.945.603	274.500	724.090	8.600.000
23 Juli '14	4.104.390	—	639.620	—	—

Data als boven.	Wissels	Uitge- stelde Wissels	Bele- ning	Bankbil- jetten	Rek. Crt. Partit- culieren.	Rek. Crt. Staat
	1.153.745	994.240	1.213.764	32.506.655	2.664.302	67.630
1.202.936	998.387	1.218.363	32.366.993	2.584.712	53.792	
1.252.301	1.000.529	1.187.105	31.983.028	2.615.406	56.007	
1.247.415	1.009.400	1.204.596	31.793.747	2.768.880	70.254	
1.334.854	1.124.022	1.217.104	23.821.176	2.634.425	41.918	
621.032	1.312.916	1.249.147	17.747.070	2.346.462	33.785	
1.541.080	—	769.400	5.911.910	942.570	400.560	

SOCIÉTÉ GÉNÉRALE DE BELGIQUE. 1)

Voornaamste posten in duizenden francs.

Data	Metaal incl. buitenl. sald	Bele- van buitenl. voorder.	Bele- van prom. d. provinc.	Binn. wissels en bele- en.	Circu- latie	Rek. Crt. sald
17 Oct. '18	1.216.753	100.082	480.000	97.728	1.507.912	377.440
10 „ '18	1.219.743	100.021	480.000	100.040	1.508.011	382.595
3 „ '18	1.144.781	100.011	480.000	95.287	1.452.612	358.318
26 Sept. '18	1.145.778	99.982	480.000	101.783	1.452.948	365.452
18 Oct. '17	476.043	90.903	480.000	100.351	1.172.474	91.204
19 Oct. '16	352.872	76.033	480.000	39.834	828.739	110.068

1) Sedert einde 1914 met de functie van circulatiebank belast.

VEREENIGDE STATEN VAN NOORD-AMERIKA.

FEDERAL RESERVE BANKS.

Voornaamste posten in duizenden dollars.

Data	Goud	Waarvan voor dekking F. R. Notes	Waar- van in het but- tenland	Zilver etc.	F.R. Notes in circu- latie
20 Dec. '18	2.078.988	1.276.649	5.829	54.636	2.663.701
13 „ '18	2.078.505	1.248.592	5.829	55.758	2.604.580
6 „ '18	2.067.401	1.285.873	5.829	53.966	2.584.523
29 Nov. '18	2.065.213	1.293.154	5.829	55.158	2.568.676
22 „ '18	2.060.265	1.247.046	5.829	55.992	2.555.215
21 Dec. '17	1.645.543	764.089	52.500	48.127	1.227.642

Data	Wissels	Totaal Deposito's	Waar- van Kapitaal	Algem. Dek- kings- percen- tage 1)	Percent. Goud- dekking circu- latie
20 Dec. '18	1.947.067	2.376.581	80.585	53,0	52,0
13 „ '18	2.216.057	2.392.317	80.492	52,5	51,7
6 „ '18	2.235.190	2.354.390	80.304	52,3	51,5
29 Nov. '18	2.190.536	2.404.611	80.072	52,1	51,3
22 „ '18	2.078.219	2.451.782	80.025	51,8	50,8
21 Dec. '17	971.452	1.831.272	69.852	72,3	78,6

1) Verhouding tusschen: den totalen goudvoorraad, zilver etc., en de opeisbare schulden: F. R. Notes en netto deposito's met inbegrip van het kapitaal.

PARTICULIERE BANKEN AANGESLOTEN BIJ HET FED. RES. STELSEL.

Voornaamste posten in duizenden dollars.

Data	Aantal banken	Totaal uitgezette gelden en beleggingen	Reserve bij de F. R. banks	Totaal deposito's	Waarvan time deposits
13 Dec. '18	755	13.650.692	1.240.998	11.724.441	1.477.074
6 „ '18	753	13.649.896	1.265.779	11.685.468	1.457.733
29 Nov. '18	754	13.587.832	1.192.264	11.600.640	1.461.098
22 „ '18	752	13.660.556	1.290.472	11.698.157	1.454.787
15 „ '18	753	13.917.244	1.183.856	11.972.771	1.443.510

EFFECTENBEURZEN.

Amsterdam, 17 Februari 1919.

De houding der internationale beurzen is gedurende de achter ons liggende week weinig gemarkeerd geweest; bijna voortdurend was de algemeene tendens kalm, in afwachting van de groote gebeurtenissen, die wellicht het gevolg van de eindbeslissingen der vredesconferentie zullen zijn. Tot dien tijd kunnen feitelijk geen groote plannen door de verschillende landen worden geprojecteerd; dientengevolge blijven ook de beurzen weinig geanimeerd, met uitzondering dan van enkele markten, die door eigen, binnenlandsche factoren in de eerste plaats, worden beïnvloed.

Als een der zoodanige kan de beurs te Berlijn worden gekarakteriseerd. Vooral in de laatste dagen hebben invloeden van allerlei aard, doch meestal hun oorsprong vindende in aangelegenheden van binnenlandsch bestuur, de richting van de koersbeweging bepaald. Wel vormden ook de onderhandelingen betreffende den wapenstilstand een punt van algemeene bespreking, doch daar deze onderhandelingen tevoren reeds bestemd waren uiterst eenzijdig te zijn, m.a.w. daar men algemeen wist, dat de door de Geassocieerde Regeeringen voor te schrijven voorwaarden eenvoudig aangenomen moesten worden, oefenden deze slechts voorbijgaand eenigen deprimeerenden invloed uit.

Anders was het gesteld met de uitingen van den Pruisischen Minister van Financiën, Südekum, die deze te Weimar heeft gepubliceerd. Deze bewindsman heeft in zeer sombere bewoordingen de financieele toekomst van het Deutsche Rijk besproken, heeft zelfs het woord „staatsbankroet” niet vermeden, toen hij de perspectieven van de Deutsche Republiek in financieel opzicht besprak. Uit den aard der zaak heeft dit een stemming van onrust in den lande verwekt, die haar onmiddellijke weerspiegeling in het koersverloop ter beurse heeft gevonden. In de eerste plaats hebben de obligaties der oorlogsleeningen, die toch al reeds een bijna voortdurend dalende richting hebben ingeslagen, een gevoelig verlies geleden. Op den dag, volgende op dien van de rede des heeren Südekum, bedroeg de daling $1\frac{1}{2}$ à 2 pCt. en deze reactie is in den loop der berichtperiode eer toegenomen, mede tengevolge van het feit, dat bijna geen interventie-aankopen hebben plaats gevonden.

Behalve deze algemeene factor van depressie, was er een bijzondere, die in de eerste plaats bankaandeelen heeft aangegrepen. De organisatie van bankbeambten heeft n.l. zeer diepingrijpende eischen gesteld, bij inwilliging waarvan de bedrijfskosten der bankinstellingen onevenredig zullen moeten stijgen. De verlangens der geëmployeerden bepalen zich niet slechts tot salarisverhoogingen, doch betreffen o.m. het recht van vereeniging, het recht van inzage in de contracten van het personeel, verkorting van den werktijd tot 7 uren op week- en 6 uren op Zaterdagen, betaling van Mk. 3 per uur voor overwerk, mogelijke vervroeging van het beursuur, teneinde het daarna komende werk gemakkelijker te kunnen afwikkelen, enz. Als minimum-salaris wordt verlangd Mk. 1800 per jaar voor volle werkrachten in de groote steden en Mk. 1500 in kleinere plaatsen, waarbij dan nog de duurte- en andere toelagen komen.

Alle bankaandeelen hebben tengevolge van deze verlangens hun koerspeil belangrijk zien dalen, met uitzondering van de aandelen der Berliner Handelsgesellschaft, welke instelling, zonder filialen, in lang niet zoo sterke mate door de stijging der onkosten wordt getroffen.

Eigenaardig is het, dat ook industriele aandelen gedurende het grootste gedeelte der berichtperiode sterk aangeboden waren, niettegenstaande het feit, dat zeer vele ondernemingen dividenden uitkeerden, belangrijk boven die van het vorig jaar. In de meeste gevallen echter worden deze grootere uitkeeringen volkomen terecht beschouwd als „revolutie-dividenden”, in de figuurlijke en letterlijke beteekenis van het woord. Vaak toch wettigen de uitkomsten van het bedrijf geenszins een zoo hooge uitkeering en wordt deze dan ook slechts doorgevoerd op aandrang der aandeelhouders, al of niet met medewerking van de directie. Over het algemeen moet een dergelijke politiek worden beschouwd in het kader der jongste gebeurtenissen en der mogelijkheden voor de naaste toekomst in Deutschland. De vrees voor socialisatie is nog niet verdwenen en de meeste aandeelhouders wenschen zooveel mogelijk de door hen belegde gelden terug te verkrijgen, alvorens de Staat tot eventueele beslagname mocht willen overgaan. In ernstige financieele kringen wordt tegen deze politiek met den meesten nadruk gewaarschuwd; het directe gevolg toch moet zijn, dat de ondernemingen, waar deze gevallen zich voordoen, totaal onvoldoende voorbereid zullen zijn, indien na den definitieven vrede de strijd op economisch gebied tus-

schen de verschillende naties weder kan worden hernomen. Voorloopig echter hebben deze waarschuwingen geen enkel ander effect gehad, dan dat de beursnotering der betrokken aandelen althans niet ongemotiveerd is opgeschroefd en op een peil is gebracht, dat in overeenstemming zou zijn met het denkbeeld eener permanente uitkeering op den thans voorgestelden voet.

Een bewijs overigens, hoe men op het oogenblik in Deutschland de bijzondere belangen veelal voor de algemeene laat gaan, is de omstandigheid, dat op groote schaal een clandestiene handel in vreemde valuta's wordt gevoerd. Door de Engelsch-Fransche bezetting van den Linker-Rijnsoever is zeer veel Engelsch en Fransch geld in omloop gekomen, hetwelk thans verhandeld wordt à Mk. 42 tot Mk. 42 per Pond Sterling en à Mk. 1,43 tot Mk. 1,50 per Franc. Vaak worden deze bankbiljetten vanuit Nederland binnengesmokkeld en worden zij in Deutschland gekocht met het doel de belastingen te kunnen ontduiken. Bovendien is het directe gevolg een vermeerdering van de circulatie aan Deutsche biljetten, zoodat de positie van de Rijksbank hierdoor direct wordt benadeeld.

Eigenaardig is het, dat van de buitenlandsche leeningen (die over het geheel een vaste tendens aan den dag leggen) ook Oostenrijksch-Hongaarsche soorten een vrij geliefd object van geldbelegging vormen. Eenige vage plannen tot samensmelting der Duitsch-Oostenrijksche en der Deutsche oorlogsschulden zijn weliswaar ontworpen, doch aan de verwezenlijking hiervan staan nog zoovele bezwaren in den weg (o.a. de moeilijkheid van te bepalen, welk deel der Oostenrijksch-Hongaarsche schuld op de schouders van Duitsch-Oostenrijk gelegd zal moeten worden, welke belastingen in laatstgenoemd land kunnen worden geheven en, vóór alles, het valuta-vraagstuk), dat toch moeilijk kan worden aangenomen, dat alleen met het oog op deze mogelijkheid de aankopen worden geëffectueerd. Veeleer moet dan ook vermoedelijk een politieke achtergrond hier worden gezocht.

Te Weenen heeft een zeer vaste stemming geheerscht, vooral voor petroleum- en scheepvaartandaelen, die op sommige dagen van '20 tot 160 Kronen konden montereen. De overige soorten echter bleven meestal zonder belangstelling.

Interessant zijn de beschouwingen geweest, gehouden op de jaarvergadering der Oostenrijksch-Hongaarsche Bank. Vooral van Tschechische zijde zijn scherpe protesten geuit tegen de politiek van de oude Bankdirectie, die de financiering van den oorlog voor een groot deel op de credieten van de Bank heeft doen rusten. Doch ook de woordvoerder der Deutsche aandeelhouders was het met dit protest voor een zeer groot deel eens, hoewel deze laatste toch medewerkten, in tegenstelling met de Tschechen, tot het verlenen van décharge aan de directie.

Te Parijs heeft de beurs nog steeds niet de oude levendigheid teruggekregen, ondanks het feit, dat de obligaties der staatsleeningen voortdurend zeer vast van toon gebleven zijn. Ook hier is de stemming van afwachten overheerschend; de industrieën, die tot nu toe voor den oorlog hebben geërft, liggen voor een groot deel stil, terwijl de vredearbeid nog niet georganiseerd is.

Feitelijk bieden de beurzen te Londen en te New York hetzelfde beeld. Vooral de Londensche markt biedt slechts zeer weinig interessante momenten. Vrijwel de eenige uitzondering vormden op beide markten petroleumwaarden, die zeer sterk en tot krachtig oplopende koersen werden gekocht. Te Londen waren het de aandelen Shell en te New York de certificaten van aandelen Koninklijke Petroleum-Maatschappij, die door het publiek werden gefavoreerd, in de verwachting van komende nieuwe en belangrijke concessies in Canada.

Te New York waren bovendien enkele industriele waarden, die zich bij deze beweging aansloten, zooals aandelen Hide & Leather en scheepvaartwaarden, als International Mercantile Marineshares. De opgaande beweging is echter nog te aarzelend en te weinig markant, dan dat hier van een stijgende tendens kan worden gesproken.

Te onzent was de markt voor inheemsche staatsfondsen zeer vast van toon, met name voor de obligaties der jongste emissie, die een goed deel van haar disagio konden inhalen. Desondanks noteeren de obligaties nog vrij belangrijk onder den emissiekoers.

Van de buitenlandsche beleggingssoorten trokken vooral de pandbrieven der Argentijnsche Hypotheekbank (Cedula's) belangstelling, die voor Belgische rekening uit de markt werden genomen. Ook Argentijnsche en Braziliaansche waarden, waarbij zich in de laatste dagen Mexicaansche soorten hebben gevoegd, konden haar koersen vrij goed handhaven, resp. verbeteren.

	11 Feb.	14 Feb.	17 Feb.	Rijzing of daling.
4 1/2 % Ned. W. Sch. 1916	92	91 7/8	92 1/2	+ 1/2
4 % " " " 1916	83 3/4	83 3/4	84	+ 1/4
3 1/2 % " " "	70 3/4	70 3/4	70 3/4	
3 % " " "	63 3/8	63 1/2	64 3/8	+ 1
2 1/2 % Cert. N. W. S.	54 9/16	54 11/16	54 7/8	+ 11/16
5 % Oost-Indië 1915	96 1/4	96 3/8	96 1/4	
4 % Hongarije Goud	38 1/2	39	37 1/2	- 1
4 % Oostenr. Kronenrente	30	29 3/4	28 3/8	- 1 1/8
5 % Rusland 1906	41 1/2	40 1/4	40 1/4	- 1/4
4 1/2 % Iwangorod Dombr...	34 3/4	34 3/4	31	- 3 3/4
4 % Rusland Cons. 1880..	32 7/16	30 1/4	31	- 1 7/16
4 % Rusl. bij Hope & Co...	33 1/16	33 7/16	32 15/16	- 1/8
4 % Servië 1895	52 1/2	52 1/2	53	+ 1/2
4 1/2 % China Goud 1898 ..	69 1/4	69 1/4	69 1/4	
4 - % Japan 1899	67 1/2	67 1/2	67 1/2	
4 % Argentinië Buitenl..	64 3/8	64 3/8	64 3/8	
5 % Brazilië 1895	71 3/8	70 1/2	72 1/8	+ 2 1/4
5 % " " 1913	70 1/2	71 7/8	71 7/8	

De lokale afdeling heeft haar kleur voornamelijk ontleend aan de houding der *scheepvaartmarkt*. Was deze afdeling gedurende de laatste weken sterk verwaarloosd en eerder in lustelooze stemming, als gevolg van de voortdurende vrachtverlagingen, langzamerhand heeft zich bij het publiek een betere opvatting, zoowel van de naaste toekomst, als ten opzichte van de verder af liggende perioden, baan gebroken. De beweging ontstond bij de Indische lijnen, als Mij. Nederland, Rotterdamsche Lloyd en Koninklijke Paketvaart, vanwaar zij zich overplante naar aandelen Kon. Ned. Stoomboot Mij. en de overige soorten. De Indische lijnen behielden echter de leiding; de gansche afdeling verlaet de berichtsperiode op een sterk verhoogd niveau en op de beste prijzen.

	11 Feb.	14 Feb.	17 Feb.	Rijzing of daling.
Holland-Amerika-Lijn	400	397	404 1/2	+ 4 1/2
" " " gem. eig.	390 1/2	387	391	+ 1/2
Holland-Gulf-Stoomv.-Mij..	300	318	320	+ 20
Holl. Alg. Atl. Stoomv.-Mij.	161 1/2	161 1/2	161 1/2	=
Hollandsche Stoomboot-Mij..	199 1/4	199 1/4	203	+ 3 1/4
Java-China-Japan-Lijn	296	299 1/2	308 1/2	+ 12 1/2
Kon. Hollandsche Lloyd ..	176	174 1/2	176	
Kon. Ned. Stoomv.-Mij.....	232 3/4	234 3/4	240	+ 7 1/4
Kon. Paketvaart-Mij.....	236 1/4	237	245	+ 8 3/4
Maatschappij Zeevaart	319	310	320	+ 1
Nederl. Scheepvaart-Unie ..	246 1/8	245 3/4	251 1/2	+ 5 3/8
Nievel Goudriaan	460	465 1/2	475	+ 15
Rotterdamsche Lloyd.....	274	276 1/4	282 1/2	+ 8 1/2
Stoomv.-Mij. „Hillegersberg“	288	288	288	
" " „Nederland“ ..	274 1/2	275 1/2	286 1/2	+ 12
" " „Noordzee“ ..	177	177 1/2	182 1/2	+ 5 1/2
" " „Oostzee“	365	370	378	+ 13

In aansluiting aan de opgewekte stemming voor scheepvaartwaarden moet hier de tendens voor binnenlandsche *industriële aandelen* worden gereleveerd. Ook hier was de houding buitengewoon vast te noemen, o.a. voor aandelen Insulinde Oliefabrieken (die echter het hoogste peil niet konden handhaven), aandelen R. S. Stokvis & Zonen, Ltd., aandelen Van Berkel's Patent en Philips' Gloeilampenfabriek, de laatste in verband met de uitkeering van 51 pCt. dividend en met de gegevens van het jaarverslag.

De *petroleumafdeling* was verdeeld. Toch behield ook hier de geanimeerde tendens ten slotte de overhand, vooral voor het hoofdfonds, aandelen Koninklijke Petroleum-Maatschappij, die gezocht waren in verband met de hierboven gereleveerde voorbeelden van Londen en van New York en tevens met het oog op de verwachting, dat de onderneming binnenkort zal overgaan tot het emitteren van een nieuwe tranche van haar aandelen-kapitaal, waarbij dan wederom aan aandeelhouders een zeer belangrijk recht van voorkeur zou worden ingeruimd. Deze laatste geruchten zijn tot nu toe niet bevestigd, doch zij hebben niet nagelaten, de markt voor het fonds krachtig te stimuleren.

De overige petroleumwaarden bewogen zich, voor zoover zij gelieerd zijn met de Koninklijke Petroleum-Maatschappij, in dezelfde lijn; de Roemeensche soorten daarentegen waren bepaald flauw, in verband met minder geruststellende berichten uit Roemenië. Aandeelen Perlak waren tot hogere koersen gezocht, als gevolg van de omstandigheid, dat aandeelhouders aansluiting zoeken tot de Zuid-Perlak-Maatschappij.

Tabakswaarden reageerden eenigszins na de stijging van de laatste weken, zonder dat het echter tot realisaties van eenige betekenis kwam. Integendeel bleef de ondergrond

vast en benutte men iedere reactie om het aangeboden materiaal op te nemen.

De *rubbermarkt* bleef nagenoeg zonder belangstelling bij gelijkblijvende koersen.

De afdeling voor *cultuurwaarden* heeft slechts weinig variatie getoond. Een besluit tot inkrimping van den suikeraanplant is nog niet genomen; algemeen verwacht men, dat een dergelijk besluit niet zal worden doorgevoerd. De onzekerheid echter heeft een zekeren drukkenden invloed uitgeoefend, die het koerspeil wel niet heeft beïnvloed, doch den zakenomvang sterk heeft doen afnemen.

	11 Feb.	14 Feb.	17 Feb.	Rijzing of daling.
Amsterdamsche Bank	185 1/2	185	185 1/2	
Ned. Handel-Mij. cert. v. aand.	180 3/4	180 1/2	180 3/4	
Rotterd. Bankvereniging ..	143 3/4	143	143 1/4	- 1/2
Amst. Superfosfaatfabriek..	169 3/4	175 7/8	173 7/8	+ 4 1/8
Van Berkel's Patent	140	141	142	+ 2
Insulinde Oliefabriek.....	256	249 1/4	250	- 6
Jurgens' Ver. Fabr. pr. aand.	103	103 1/2	103 1/2	+ 1/2
Ned. Scheepsbouw-Mij.	185 3/4	183 1/2	185	- 3/4
Philips' Gloeilampenfabriek	415 1/4	425 1/4	440	+ 24 3/4
R. S. Stokvis & Zonen	559 1/4	567	560 1/2	+ 1 1/4
Vereenigde Blikfabrieken ..	130 1/2	130 1/2	130 1/2	
Compania Mercantil Argent.	243 3/8	245	246 1/2	+ 3 1/8
Cultuur-Mij. d. Vorstenland.	152	145 1/4	149 3/4	- 2 1/4
Handelsver. Amsterdam....	413 1/2	403 1/2	405 1/2	- 8
Holl. Transatl. Handelsver.	133	138	139 1/2	+ 6 1/2
Linde Teves & Stokvis	224 3/4	223	222	- 2 3/4
Van Nierop & Co's Handel-Mij	177 1/2	175	174 1/2	- 3
Tels & Co's Handel-Mij	154 1/2	152	150	- 4 1/2
Gecons. Holl. Petroleum-Mij	227 1/2	226	225 7/8	- 1 5/8
Kon. Petroleum-Mij.	584	581 1/2	596	+ 12
Orion Petroleum-Mij.....	79	79	78	- 1
Steaua Romana Petr.-Mij..	152 1/2	150 1/8	149 1/2	- 3
Amsterdam-Rubber-Mij.....	187 3/4	183	183 1/2	- 4 1/4
Nederl.-Rubber-Mij.	105	104	104 1/2	- 1/2
Oost-Java-Rubber-Mij.	231	229 1/2	224	- 7
Deli-Maatschappij	628 1/2	516	515	- 13 1/2
Medan-Tabak-Maatschappij..	237 1/2	233 1/2	234 1/2	- 3
Senembab-Maatschappij....	481 1/2	477 1/2	483	+ 1 1/2

De *Amerikaansche markt* sloot zich geheel aan aan de aanwijzingen van Wallstreet, doch de affaires waren van buitengewoon geringen omvang. Alleen op de laatste dagen van de berichtsperiode was de handel iets grooter, vooral voor aandelen Marine, zoowel de gewone als de preferente, en aandelen Hide & Leather.

	11 Feb.	14 Feb.	17 Feb.	Rijzing of daling.
American Car & Foundry ..	79 3/4	81	82 1/4	+ 2 1/2
Anaconda Copper	129 1/2	130	132 1/4	+ 2 3/4
Un. States Steel Corp.....	84 15/16	85 3/8	86 15/16	+ 2
Atchison Topeka.....	91 1/16	91 9/16	92	+ 1 5/16
Southern Pacific.....	92 3/8	93 1/2	93 15/16	+ 1 9/16
Union Pacific.....	130 1/2	132 1/4	133	+ 2 1/2
Int. Merc. Marine afgest....	25 3/8	26 1/16	28	+ 2 3/8
" " " " prefs.	112 3/8	115	119	+ 6 3/8

De *geldmarkt* was ruimer, na een voorbijgaande stroefheid; prolongatie bleef 3 1/2 pCt.

GOEDERENHANDEL.

GRANEN.

18 Februari 1919.

Sinds ons laatste uitvoerig overzicht, valt er heel weinig nieuws te vermelden.

De Australische oogst is onder buitengewoon gunstige omstandigheden binnengehaald, hetgeen de kwaliteit zeer ten goede komt. Wij schreven reeds vroeger herhaaldelijk, dat de opbrengst dit jaar evenwel aanmerkelijk minder is geweest dan de laatste jaren, doch dat het overschot met hetgeen van de andere oogsten nog in het land is, wel ca. 5 miljoen tons tarwe bedraagt. Sedert eenigen tijd zijn de verschepingen van Australië aanmerkelijk toegenomen en bij de verschepingen naar Europa komen er nu nog eenige naar Britsch Indië. De Britsch Indische Regeering heeft n.l. in Australië tarwe gekocht, want niettegenstaande er in den laatsten tijd voldoende regen is gevallen, is deze toch zoo laat gekomen, dat slechts een kleine opbrengst van de Indische oogsten van rijst en tarwe verwacht wordt en dus aanvoer van buitenaf noodzakelijk is om hongersnood te voorkomen.

De verschepingen van Argentinië blijven uiterst gering. Blijkbaar zijn de toestanden in de haven van Buenos-Aires nog steeds zeer ongeregd. In dezen tijd van het

Noteeringen.

Data	Chicago			Buenos Ayrea		
	Tarwe Maart	Mats Maart	Haver Maart	Tarwe Maart	Mats Maart	Lijnzaad Maart
15 Feb. '19	226	127 ³ / ₄	60	11,10	4,86	18,65
8 ,, '19	226	118 ¹ / ₂	55 ³ / ₄	11,—	4,90	18,60
15 Feb. '18	220	127 ¹ / ₂	84 ¹ / ₂	13,20	7,25	22,95
15 Feb. '17	174 ³ / ₄ ²⁾	101 ³ / ₈ ²⁾	57 ¹ / ₄ ²⁾	13,75	9,65	22,60
15 Feb. '16	128 ¹ / ₄ ²⁾	78 ³ / ₈ ²⁾	48 ³ / ₈ ²⁾	9,15	5,80 ²⁾	12,90
20 Juli '14	82 ¹⁾	56 ³ / ₈ ¹⁾	36 ¹ / ₂ ¹⁾	9,40 ²⁾	5,38 ²⁾	13,70 ²⁾

¹⁾ per Dec. ²⁾ per Sept. ³⁾ per Mei.

Locoprijzen te Rotterdam/Amsterdam.

Soorten.	17 Febr. 1919	10 Febr. 1919	17 Febr. 1918
Tarwe (inlandsche)	25,— ¹⁾	25,— ¹⁾	—
Rogge (70 Kg. natuur gew.)	28,50 ¹⁾	28,50 ¹⁾	—
Mais (La Plata)	—	—	400,— ¹⁾
Gerst (60 Kg. natuur gew.)	23,— ¹⁾	23,— ¹⁾	—
Haver (inlandsche)	23,— ¹⁾	23,— ¹⁾	—
Lijnkoeken (Noord-Amerika van La Plata-zaad)	37,50 ¹⁾	37,50 ¹⁾	30,— ¹⁾
Lijnzaad (inlandsch)	40,— ¹⁾	40,— ¹⁾	—

¹⁾ Regeeringsprijs.

AANVOEREN in tons van 1000 K.G. voor verbruik in Nederland.

Artikelen.	Rotterdam			Amsterdam			Totaal	
	9-15 Febr. 1919	Sedert 1 Jan. 1919	Overeenk. tijdvak 1918	9-15 Febr. 1919	Sedert 1 Jan. 1919	Overeenk. tijdvak 1918	1919	1918
Tarwe.....	2.031	14.353	—	—	5.970	—	20.323	—
Rogge	—	—	—	—	8.690	—	8.690	—
Boekweit	—	—	—	—	—	—	—	—
Mais	—	—	—	—	—	—	—	—
Gerst	—	—	—	—	—	—	—	—
Haver	—	—	—	—	—	—	—	—
Lijnzaad	—	—	—	—	—	—	—	—
Lijnkoek.....	—	—	—	—	—	—	—	—
Tarwemeel	2.013	27.430	—	—	7.429	—	34.859	—
Andere meelsoorten	—	4.139	—	—	—	—	4.139	—

AANVOEREN in tons van 1000 K.G. voor het Buitenland.

Artikelen.	Rotterdam	Amsterdam	Totaal
	9-15 Febr. 1919	9-15 Febr. 1919	1919
Tarwe.....	6.039	109.286	102.286
Mais	—	13.216	13.216
Rogge	—	—	—
Tarwemeel	4.490	60.378	60.378
Gerst	—	20.185	20.185
Haver	—	24.980	24.980
Andere meelsoorten	993	56.998	56.998

jaar was men vroeger gewoon de allergrootste verschepingen te zien. De cijfers zijn nu evenwel klein en als gevolg daarvan hoopen de voorraden in de havens zich op. Het instellen van de minimumprijzen — wij zezen er reeds in ons vorig overzicht op — heeft voorloopig ook niet bijgedragen tot vermeerdering van de exportzaken van Argentinië.

Nederland. De aanvoer van tarwe en meel vindt nog steeds hoofdzakelijk plaats in den vorm van meel, hetgeen onzen molenaars natuurlijk niet aangenaam is. Nog steeds vinden wij geen aanvoer van voedergranen of ander veevoeder vermeld.

SUIKER.

NOTEERINGEN.

Data	Amsterdam per Februari	Londen			New York 96% Centrifugals.
		Tates Cubes No. 1	White Javas fob.	Americ. Granulated fob.	
14 Febr. 1919..	f —	64/9	—	—	7,28
7 ,, 1919..	—	64/9	25/6	—	7,28
14 Febr. 1918..	—	53/9	—	—	—
14 Febr. 1917..	23 ¹ / ₄	47 ¹ / ₂	—	—	4,77 à 5,02
21 Juli 1914..	11 ¹ / ₂ ²⁾	18/-	—	—	3,26

Uit de Bietsuikerlanden kwamen geen bijzondere berichten binnen. In Frankrijk heeft de laatste oogst ongeveer 107.000 tons bedragen.

De Engelsche Board of Trade-statistiek over Januari luidt als volgt:

	1919	1918
Import Rietsuiker.....	69.013	71.902 tons
„ Bietsuiker.....	—	2.060 „
„ Geraffineerd.....	12.911	5.972 „
Totaal.....	81.924	79.934 tons
Voorraad in entrepot	341.150	145.600 „
„ Raffinaderijen ..	22.400	25.250 „
Productie, „ ..	67.662	61.696 „
Totaal binnenl. verbruik..	89.245	94.139 „

Op Java blijft de markt zeer vast. Voor No. 16 en h. uit den nieuwen oogst werd f 14¹/₂ betaald en hebben de totale verkoopen uit oogst 1919 reeds 8 miljoen picols overschreden.

Volgens berichten uit Delhi wordt in Britsch-Indië de heffing van een verhoogd invoerrecht op Javasuiker overwogen.

Amerika toont zich in de verschillende Europeesche consumptielanden zeer actief met offertes van „Granulated” bij telkens verlaagde vrachten, terwijl Javasuiker van uit Britsch-Indië aangeboden wordt, van waaruit meer afscheepgelegenheid bestaat dan direct van Java. Buitendien zijn de prijzen voor disponibile suiker op Java — ouden oogst — zoodanig-gestegen, dat concurrentie moeilijk wordt.

Cuba-statistiek:	1919	1918	1917
Ontv. der week tot 1 Febr. ...	131.266	132.125	121.200 tons
Totaal sedert 1 Dec. ¹⁾	452.618	518.135	448.059 „
Werkende fabrieken	184	189	178

¹⁾ 1918/17/16.

KOFFIE.

Statistiek der firma G. Duuring & Zoon.

Zichtbare voorraad op 1 Februari, in duizenden balen.	1919	1918	1917	1916	1915
Voorraad in Europa ..	434	2.628	3.797	3.509	4.316
Stoomend { Brazilië ..	854	374	426	947	1.125
{ Oost-Indië. ?	?	?	?	168	32
n. Europa { Ver. Staten ..	—	—	—	20	—
Totaal	1.288	3.002	4.223	4.644	5.473
Voorraad Ver. Staten	1.063	2.120	2.478	2.072	1.486
Stoomend { Brazilië ..	400	871	478	410	711
{ Oost-Indië. ?	?	?	?	3	6
Ver. Staten ..	2.751	5.993	7.179	7.129	7.676
Voorraad in Rio	703 ¹⁾	544 ²⁾	242	299	415
„ Santos ..	5.054 ³⁾	3.680 ⁴⁾	3.144	2.515	1.999
„ Bahia ..	74	67	36	43	38
Totaal.....	8.582	10.284	10.601	9.986	10.128
Op 1 Januari	8.291	10.027	11.253	10.272	10.091
Op 1 Juli	1918	1917	1916	1915	1914
Op 1 Juli	8.710	7.778	7.091	7.538	11.289

¹⁾ hierin niet begrepen 124 dz. bl.
²⁾ „ „ „ 49 „ „ „
³⁾ „ „ „ 2.949 „ „ „
⁴⁾ „ „ „ 1.669 „ „ „ } gekocht door de regering van San-Paulo.

RUBBER.

De markt is in de afgelopen week weder flauwer gestemd geweest en de prijzen liepen verder terug.

De groote voorraden te Londen verhinderen iedere prijsstijging van eenige beteekenis, waar nog bijkomt, dat de aanvoeren over het algemeen de afleveringen overtreffen, zoodat weinig uitzicht bestaat, dat die voorraden noemenswaard verminderen. De stock in Engeland bedroeg op 13 Februari niet minder dan 16.000 tons.

De noteeringen zijn:

prima crêpe loco	2/- 1/2	einde voorafg. week	2/1 1/2
Mrt./Juni	2/- 1/2		2/1 1/2
Juli/Dec.	2/- 3/4		2/1 1/2
smoked sheets 1 d. lager		1 d. lager	
hard cure fine Para 3/4	2/5 1/2		2/6

KATOEN.

Noteeringen voor Loco-Katoen.
(Middling Uplands).

	17 Febr. '19	10 Febr. '19	3 Febr. '19	18 Febr. '18	17 Febr. '17
New York voor Middling ..	27,20 c	25,15 c	27,85 c	31,45 c	15,95 c
New Orleans voor Middling	26,75 c	25,50 c	27,50 c	30,63 c	17,19 c
Liverp. v. Good Midd. Texas ..	18,15 d	18,— d	17,66 d	23,55 d ¹⁾	10,86 d ²⁾

¹⁾ Good Middling Amer.
²⁾ 16 Febr. '17 Middling Amer.

Ontvangsten in, en uitvoeren van Amerikaansche havens.
(In duizendtallen balen.)

	1 Aug. '18 tot 14 Febr. '19	Overeenkomstige perioden	1917-'18	1916-'17
Ontvangsten Gulf-Havens..	3815	4408	5712	1920
" Atlant. Havens				
Uitvoer naar Gr. Britannië	2826	808	1542	399
" " t Vasteland.				
" " Japan etc...				

Voorraden in duizendtallen

	14 Febr. '19	15 Febr. '18	16 Febr. '17
Amerik. havens.....	1385	1486	1359
Binnenland.....	1436	1165	1120
New York.....	?	153	163
New Orleans.....	?	438	429
Liverpool.....	492 ¹⁾	487	883

¹⁾ 15 Febr. '19.

Marktbericht van de Heeren Sir Jacob Behrens & Sons,
Manchester, d.d. 30. Januari 1919.

Het negende Ginners Verslag, dat de vorige week in ons bezit kwam, gaf het aantal balen Amerikaansche katoen, tot aan den 15en Januari gegind, als 11.051.000, waar tegenover staat de 10.761.000 balen van het vorig jaar en 10.571.000 in 1917. Deze cijfers waren verre boven de verwachtingen en veroorzaakten een algemeene daling van prijzen. Een hevige reactie begon op Dinsdag, in overeenstemming met den wensch om de verkoopen te dekken, en met een algemeen verbeterde vraag. De prijzen in Amerika stegen 200 punten en Liverpool antwoordde met een overeenkomstige stijging. De meening werd uitgesproken, dat wij den bodem op het oogenblik bereikt hadden, maar de vooruitgang was van zeer korten duur, daar Amerika gisterenavond sloot met een daling van 134 tot 180 punten, na een zeer flauwe en zenuwachtige markt ook al door den ernst van het arbeidersvraagstuk en de vooruitzichten van toenemende beperking der productie. Het Zuiden verkocht vrij. Liverpool verkocht eveneens en de slapheid van de markten in Amerika, bevorderde de daling. De katoenvrachten naar het Vereenigd Koninkrijk zijn van \$ 4.30 tot \$ 1.25 per 100 lbs. teruggebracht. De voorraden in Liverpool zijn zeer klein en er is geen neiging katoen te importeeren tegen de tegenwoordige hoge prijzen. Elke verbetering in de vraag kan de vooruitzichten der Lancashire Spinners slechter maken, daar de voorraden gemakkelijk gemanipuleerd kunnen worden. Egyptische katoen blijft onveranderd, maar men denkt, dat de daling in Amerikaansche katoen, binnen niet al te langen tijd een reactie moet veroorzaken. Amerikaansche garens zijn minder flauw; maar het aantal transacties, dat plaats vindt, blijft klein. Het is

zeker dat de tegenwoordige prijzen in sommige gevallen zoo laag zijn, dat elke verdere daling een verlies zou beteekenen. Binnenlandsche koopers zijn zeer onverschillig en dekken alleen hun directe behoefte, welke met betrekking tot de zwakke vraag naar stukgoederen, niet veel bedraagt. De uitgave van een beperkt aantal uitvoervergunningen voor de verschillende neutrale markten heeft eenige oude voorraden opgeruimd en de hoop aangemoedigd, dat nieuwe transacties spoedig zullen volgen. Tot nu toe is deze niet verwezenlijkt en de exporthandel toont geen vooruitgang.

De doekmarkt is wat beter, hoewel er niet veel nieuwe zaken gedaan zijn. Toch wordt in vele afdelingen gevoeld, dat wij een behoorlijke basis naderen zouden, indien slechts algemeen wat meer vertrouwen verzekerd kon worden. Indië heeft nog niet gekocht, maar China heeft eenige partijen afgesloten, en de binnenlandsche handel schijnt genegen, om vrijer te opereeren. De continentale markten zijn vrijwel zonder voorraden en er is een goede vraag naar courante partijen.

	23 Jan.	30 Jan.	6 Febr.
Liverpoolnoteeringen (loco)			
F.G.F. Sakellaridis.....	27,30	27,30	27,30
G.F. No. 1 Oomra.....	14,82	15,07	15,07
T.T. op Indië.....	1/8	1/8	1/8
T.T. op Hongkong.....	3/2	3/3	3/2 1/2
T.T. op Shanghai.....	5/0	5/0	—

METALEN.

Loco-Noteeringen te Londen:

Data	IJzer Cleo. No. 3	Koper Standard	Tin.	Lood	Zink
17 Febr. 1919..	nom.	75.10/-	213.-/-	28.10/-	45.-/-
10 " 1919..	nom.	80.-/-	233.10 ¹⁾	29.-/-	44.-/-
18 Febr. 1918..	nom.	110.-/-	317.-/-	30.10/-	52.-/-
16 Febr. 1917..	nom.	140.-/-	198.-/-	30.10/-	56.15/-
20 Juli 1914..	51/4	61.-/-	145.15/-	19.-/-	21.10/-

¹⁾ Noteering van 7 Februari.

VERKEERSWEZEN.

SCHEEPVAART.

GRAAN.

Data	Petrograd Londen/R'dam	Odessa Rotterdam	Atl. Kust Staten		San Lorenzo	
			Rotterdam	Bristol Kanaal	Rotterdam	Engeland
10/15 Febr. 1919	—	—	—	17/6	16/-	—
3/8 " 1919	—	—	—	17/6	—	—
11/16 Febr. 1918	—	—	—	50/-	—	200/-
12/17 Febr. 1917	—	—	f 17,—	23/-	—	130/-
Juli 1914	11 d.	7/3	1/11 1/4	1/11 1/4	12/-	12/-

KOLEN.

Data	Cardiff				Oostk. Engeland	
	Bordeaux	Genoa	Port Said	La Plata Roter	Rotterdam	Gothenburg
10/15 Febr. 1919	54/-	47/6	47/6	50/-	f 10	Kr. 50
3/8 " 1919	54/-	47/6	47/6	50/-	" 10	" 60
11/16 Febr. 1918	69/-	101/3	—	—	" 45	" —
12/17 Febr. 1917	34/-	59/6	—	70/-	" —	" —
Juli 1914	fr. 7,—	7/-	7/3	14/6	3/2	4,-

DIVERSEN.

Data	Bombay West Europa (d. w.)	Birma West Europa (rijst)	Vladivostok West Europa	Chili West Europa (salpeter)
10/15 Februari 1919....	—	—	—	—
3/8 " 1919....	—	—	—	—
11/16 Februari 1918....	275/-	500/-	—	200/-
12/17 Februari 1917....	220/-	272/8	—	—
Juli 1914....	14/6	16/3	25/-	22/3

Graan Petrograd per quarter van 496 lbs. zwaar, Odessa per Unit, Ver. Staten per quarter van 480 lbs. zwaar.
Overige noteeringen per ton van 1015 K.G.